

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Soňa Oulová

**Proměna televizní estrády v českých
zemích**

Diplomová práce

Praha 2014

Autor práce: **Bc. Soňa Oulová**

Vedoucí práce: **PhDr. Milan Kruml**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

OULOVÁ, Soňa. *Proměna televizní estrády v českých zemích*. Praha, 2014. 73 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Milan Kruml

Abstrakt

Diplomová práce „Proměna televizní estrády v českých zemích“ pojednává o historickém vývoji estrádních pořadů a nabízí vhled do problematiky televizní zábavy jako takové, kterou zařazuje do kontextu dobové společenské situace. Pro utvoření komplexnějšího obrazu o tomto žánru se zabývá rovněž otázkami rozhlasových estrádních pořadů a zájezdových estrád jako formy lidové zábavy. Součástí práce je dále část o historii českých kabaretů, z jejichž tvorby pak televize mnohé čerpala. Analýze jsou podrobeny dobové pořady Televarieté a Možná přijde i Kouzelník. Práce se snaží postihnout spektrum estrádních pořadů, které se na českých televizních obrazovkách objevilo a také nastínit, do jaké podoby se tato produkce transformovala.

Abstract

„The transformation of television variety show in Czech lands“ tackles the historical development of variety shows and offers an insight into the television entertainment as such in the historical context. For the sake of a more complex approach, the paper also deals with the radio variety shows and touring variety shows as a form of public entertainment. Furthermore, the thesis discusses the history of Czech cabarets, which are also an important source for the TV shows and two period programmes, Televarieté „Television variety show“ and Možná přijde i kouzelník „Perhaps a Magician Will Come Too“ shall be analyzed. The thesis aims to capture the spectrum of variety shows featured in the Czech television and also outline the form their production has transformed into.

Klíčová slova

Televizní zábava, estráda, lidová zábava, Československá televize, kabaret

Keywords

Television entertainment, variety show, public entertainment, Czechoslovak TV, cabaret

Rozsah práce: 128 320 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 6. 1. 2014

Soňa Oulová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Milanu Krumlovi za ochotu a cenné rady při psaní diplomové práce.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Oulová Soňa

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2011

E-mail diplomantky/diplomanta:

sona.oulova@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika/prezenční

Razítko podatelny:

Předpokládaný název práce v češtině:

Proměna televizní estrády v českých zemích

Předpokládaný název práce v angličtině:

Development of the vaudeville in Bohemia

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2012/2013

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Televizní estráda jako určitý typ zábavného pořadu je v České republice v rámci mediálního bádání doposud opomíjenou problematikou. Nenajdeme publikaci či diplomovou práci, jež by byla zacílena výhradně na tento druh televizní tvorby. Přitom jde o žánr, který spolehlivě odráží stav celé společnosti a je silně ovlivňován dobovou situací. V 80. letech měla estráda důležité postavení v rámci televizního vysílání. Od té doby však její význam (a kvalita), zdá se, upadá a postupně je nahrazována jinými formáty televizní produkce. Poslední pokusy o jakési vzkříšení tohoto žánru najdeme snad už jen v televizních Silvestrech. Diplomová práce se bude věnovat otázkám spojeným se změnou podoby těchto pořadů, jež zatím stojí na pozadí jakéhokoli zkoumání.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem práce bude podat komplexní obraz specifického typu televizní zábavy - estrády. Pokusím se poukázat na charakteristické znaky tohoto televizního formátu a zmapovat jeho vývoj v průběhu československého a následně českého televizního vysílání. Přestože je práce zaměřená na televizní produkci, nebude chybět ani historizující část, jež připomene samotný vznik estrádní činnosti jako formy tradiční lidové zábavy. Výsledky by měly přinést hlubší porozumění této oblasti televizní tvorby v kontextu televizní zábavy.

V praktické části bude provedena obsahová analýza tří vybraných pořadů typických pro určité období. Prostřednictvím jejich komparace se pokusím zjistit, do jakých podob se estráda během vývoje televizního vysílání transformovala.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod - důvody výběru tématu, cíl diplomové práce

1. Teoretické zakotvení

1.1. Vymezení pojmu estráda (definice a základní charakteristika, historická souvislost: estráda jako lidová zábava)

1.2. Kontext v televizních žánrech

2. Televizní estráda (úspěšné pořady 80. let, příchod komerční televize Nova a nová vlna estrádních pořadů, Silvestry a současná podoba televizní estrády, osobnosti televizní obrazovky spojené s estrádou)

3. Proměna televizní estrády na základě komparace typických dobových pořadů (Možná přijde i kouzelník, Novoty, Silvestr 2011 - stručná charakteristika pořadů, metodologie, obsahová analýza)

Závěr – shrnutí poznatků a zhodnocení výsledků

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Estrádní pořady:

Možná přijde i kouzelník (1982 - 1992)

Novoty (1997)

Silvestr 2011

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Cílem práce je hlubší poznání zkoumaného problému, proto využiji kvalitativní metody výzkumu. Bude provedena obsahová analýza tří konkrétních televizních pořadů. Na základě jejich komparace pak bude analyzována proměna podoby televizní estrády v československém a českém televizním vysílání.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Brabec, J. a kol. (1977): *Dějiny českého divadla*. Academia: Praha.

Třetí díl tohoto titulu o dějinách českého divadla se věnuje profesionálnímu a ochotnickému divadlu 2. pol. 19. stol. Pojednává o českém divadle v zahraničí, dramatické tvorbě a vývoji šantánu a kabaretu od 80. let do roku 1918.

Císař, J. a kol. (1998): *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*. Informační a poradenské středisko pro místní kulturu: Praha.

Kolektiv autorů přibližuje dějiny a zásadní projevy českého ochotnického a amatérského divadla od 12. století až po současnost. Pokouší se zachytit vztah a rozdíly mezi profesionální a amatérskou divadelní činností z hlediska specifčnosti a zvláštnosti funkcí.

Hendl, J. (2008): *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Portál: Praha.

Autor se zaměřuje na využití kvalitativních metod výzkumu. Podává základní informace o strategiích tohoto typu výzkumu, metodách sběru dat a analýzách. Teoretické poznatky jsou pro lepší orientaci v problematice demonstrovány na příkladech konkrétních výzkumných akcí.

Jiráček, J.; Köpplová, B. (2009): *Masová média*. Portál: Praha.

Autoři nabízejí podrobné uvedení do studia mediální komunikace. Publikace rozebírá roli médií v moderní společnosti. Ústřední zájem je soustředěn na mediální produkci, publikum a společenský kontext působení masmédií. Teoretický výklad je doplněn řadou příkladů z České republiky i ze zahraničí.

Junek, V. (2011): *Lucerna, její čas a její lidé: příběhy z pražské Lucerny*. Computer Press: Brno.

Kniha nabízí osobitý pohled do historie a zákulisí slavného Paláce Lucerna. Přináší zajímavosti o vystupujících umělcích českého i světového showbyznysu a příběhy z natáčení společenských a kulturních pořadů. Abecedně řazené kapitoly seznamují se všemi velkolepými projekty, které se zde pořádaly.

McQuail, D. (1999): *Úvod do teorie masové komunikace*. Portál: Praha.

Rozsáhlá učebnice podává přehledný výklad masové komunikace a masové mediální kultury. Je věnována

fungování masových médií (tisk, televize, rozhlas) a jejich vlivu na jedince a společnost. Zvláštní důraz je kladen na společenský význam masmédií.

Michalec, Z. (1983): *Tisíc tváří televize*. Panorama: Praha.

Publikace o Československé televizi seznamuje čtenáře s nejrůznějšími žánry televizní tvorby (se seriály a zábavnými pořady, s vysíláním pro děti a mládež, s úspěšnými inscenacemi apod.) a s moderátorskými a hereckými osobnostmi televizní obrazovky. Je doplněna mnoha fotografiemi.

Šormová, E. (2000): *Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů*. Divadelní ústav: Praha.

Obsáhlá encyklopedie českých divadel je prvním svazkem z široce koncipovaného lexikografického projektu Divadelního ústavu v Praze. Heslář zahrnuje české a na českém území působící instituce, které produkovaly divadelní představení všech druhů a žánrů (činoherní, operní, operetní, pantomimická, baletní, loutková atd.) mezi lety 1679-1989.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Cvancingerová, J. (2011): *Postavenie a význam humoristických relácií v Československej televízii v rokoch normalizácie (1969-1989) - fenomén humoristickej dvojice Lasica a Satinský*. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova: Praha.

Černá, K. (2010): *České televizní Silvestry - proměna v letech 1978-1998*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova: Praha.

Honsová, P. (2012): *Současné trendy ve vývoji televizní zábavy na příkladu pořadu Prostřeno*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova: Praha.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉ V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUCÍ PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD	2
1. KONTEXT V TELEVIZNÍCH ŽÁNRECH	4
2. OSOBNOSTI TELEVIZNÍ ZÁBAVY	7
3. HISTORICKÁ SOUVISLOST	12
3.1 <i>ŠANTÁN A KABARET</i>	12
4. ESTRÁDA JAKO LIDOVÁ ZÁBAVA	16
5. ROZHLASOVÁ ZÁBAVNÁ TVORBA/ESTRÁDY	20
6. TELEVIZNÍ ESTRÁDNÍ POŘADY	24
6.1 <i>TVORBA ČESKOSLOVENSKÉ TELEVIZE</i>	24
6.2 <i>ZLATÝ FOND TELEVIZNÍ ZÁBAVY</i>	31
6.3 <i>ESTRÁDY TELEVIZE NOVA</i>	33
6.4 <i>TELEVIZNÍ SILVESTR</i>	35
7. ANALYZOVANÉ POŘADY	37
7.1 <i>TELEVARIETÉ</i>	37
7.2 <i>MOŽNÁ PŘIJDE I KOUZELNÍK</i>	42
8. PROMĚNA TELEVIZNÍ ESTRÁDY	47
ZÁVĚR	52
SUMMARY	54
POUŽITÉ ZDROJE	56
SEZNAM PŘÍLOH	61
PŘÍLOHY	62

Úvod

O televizi se často diskutuje v souvislosti s jejím postavením ve společnosti a významem a vlivem, který na danou společnost má. Pokud bylo něco studováno, tak především její masové rozšíření a její vliv na diváka.

Televizní zábava je jedním ze základních stavebních kamenů televizního programu a estráda se ve své době stala velmi populárním typem zábavného pořadu. V rámci mediálního bádání je však tato oblast doposud opomíjenou problematikou. Tomu odpovídá rovněž situace na českém knižním trhu, pokud nepočítáme publikace odvozené od televizních pořadů či knihy věnující se konkrétním osobnostem televizní zábavy.

Cílem této práce je podat komplexní obraz tohoto specifického typu pořadů v kontextu televizní zábavy. Pokusím se poukázat na charakteristické znaky estrádních programů a zmapovat jejich vývoj v průběhu československého a následně českého televizního vysílání. Záměrem však bude rovněž předložit ucelenější obraz o žánru estráda jako takovém, a proto se budu věnovat i rozhlasovým a zájezdovým estrádám.

Důležitým zdrojem informací při psaní práce byly memoárové a biografické publikace osobností televizní zábavy, o jejichž tvorbě se v práci zmiňuju (G. Oplustil, Z. Podskalský, V. Dvořák aj.). Podnětné se mi rovněž staly některé pořady a reportáže, které za pomoci archivních materiálů, vyprávění a vzpomínek pamětníků přibližují vznik dobových pořadů či rekonstruují životní osudy tvůrců televizní zábavy (*Neobyčejné životy: Ivo Paukert, Příběhy slavných. Povolání: Vladimír Dvořák, Abeceda ČT: O historii pořadu Možná přijde i kouzelník* apod.). Vycházela jsem však i z řady titulů odborné literatury, týkajících se nejen televize, ale i ostatních odvětví, jichž se v práci dotýkám (rozhlas, estrádní výstupy a jejich historie – kabaretní umění). Původní seznam literatury, uvedený v tezích, doznal některých změn, neboť jsem v průběhu psaní práce zjistila, že některé tituly neznamenalý přínos pro zvolené téma. Případně jsem potřebné informace získala z jiných zdrojů.

Pro lepší návaznost textu jsem pozměnila i předpokládanou strukturu práce, avšak jednotlivé kapitoly zůstaly víceméně zachovány.

Nejdříve se zabývám problematikou televizních žánrů a jejich klasifikace. Další kapitola je o osobnostech televizní obrazovky, jež jsou spjaty se zábavnou tvorbou. Následuje část o historii českých kabaretů, která zkoumá podhoubí estrádních výstupů. Než se staly estrády a komediální skeče populární formou televizní (a rozhlasové)

zábavy, byly stabilní součástí právě těchto scén. Kromě televizních relací se studie věnuje také rozhlasové zábavě a zájezdovým estrádám, které byly především v 50. a 60. letech velmi rozšířenou formou lidové zábavy. Věnovali se jí jednotlivci i celé umělecké soubory zřízené pouze pro tento účel. Kapitola zabývající se estrádními pořady je rozdělena do několika podkapitol, které odlišují tvorbu Československé a České televize a tvorbu estrádních pořadů TV Nova. Samostatnou kapitolu tvoří televizní Silvestry jako určitá specifická forma televizní estrády.

Analytická část zaznamenala značné odchýlení od tezí. Zůstal pořad *Možná přijde i Kouzelník*. Dalším rozebíraným pořadem však bude *Televarieté*. Vybrala jsem si ho na základě toho, že se jednalo o první opravdu velký estrádní pořad, který se stal v zásadě vzorem a modelem pro některé další estrády. Oba vybrané pořady byly ve své době velmi populární, měly vysokou sledovanost a do jisté míry dobře odrážejí stav ve společnosti. Zaměřím se na programovou složku těchto relací a zasadím je do kontextu historické situace, v níž se natáčely. V poslední kapitole (*Proměny televizní estrády*) se z nabytých poznatků pokusím postihnout proměnu estrádních pořadů a na základě současné tvorby nastínit i možný směr, jakým by se mohla tato produkce dále vyvíjet.

1. KONTEXT V TELEVIZNÍCH ŽÁNRECH

„V obecném smyslu znamená termín žánr prostě druh nebo typ a je často volně používán pro jakoukoli rozlišující kategorii kulturního výtvoru“.¹

Žánrové kategorie jsou pevnou součástí všech mediálních forem, včetně televize. Televizní žánr definujeme jako *„sdílení očekávání mezi publikem a televizními tvůrci, co se týče klasifikace určitého pořadu“²*. Na kategorizaci televizních pořadů působí jednak profese, jež předepisují správné užití kulturního statku (výrobce, programátor, rozšiřovatel), jednak televizní divák, který trvá na řazení televizních pořadů do jednotlivých kategorií: *„Každý film a každý televizní program představuje střet zájmů mezi smyslem, který pro něj navrhuje jeho rozšiřovatelé, a smyslem, který si vytváří jejich příjemci.“³*

Se stále rostoucím počtem vysílacích hodin a televizních kanálů docházelo také k vývoji i v rámci televizních žánrů. Vedle zábavných pořadů, dramatik a sitcomů se objevilo zpravodajství, různé publicistické pořady apod. V posledních letech také narůstají žánrově zaměřené televizní kanály - Comedy Central, Animal Planet, Syfy nebo Viasat History. V českém televizním prostředí se jedná například o zpravodajský kanál ČT24, sportovní ČT sport či televizní stanici Smíchov, jež se zaměřuje na sitcomy a jiné zábavné pořady.

Některé z televizních žánrů jsou odvozeny od pořadů pocházejících z jiných médií. Řadu žánrů a konkrétních formátů převzala televize z rozhlasu, vyvíjela tedy již hotové a vyzkoušené věci. Například soap opera, jejíž stěžejní témata se soustředí na oblast mezilidských vztahů, se objevila nejdříve v rozhlase. Tyto nekonečné seriály byly vytvořeny především pro ženy poslouchající v denním vysílacím čase a sponzorovaly je společnosti vyrábějící kosmetiku a potřeby pro domácnost. Show postavené na skečích a situační komedie mají zase kořeny v music hallech, kabaretech a varieté, odkud byly adaptovány pro rozhlas a později také pro televizi apod.⁴

Rozpoznání důvěrně známých žánrových koncepcí působí na publikum bezpečně a přitažlivě. Televizní tvůrci se pochopitelně snaží naplňovat divákovy potřeby, berou v úvahu jeho předsudečné názory, očekávání a požadavky na televizi. Populární žánrové pořady pak fungují jako známá obchodní značka a pro televizní

¹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*, s. 295.

² ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*, s. 41.

³ JOST, François. *Realita/Fikce - řeše klamu*, s. 39 n.

⁴ ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*, s. 41.

producenty se stávají atraktivní. V jednom žánru se často používají formy a způsoby působení na publikum vypůjčené ze zcela jiných žánrů. Narušování konvenčních pravidel televizních žánrů a překračování hranic mezi nimi má za následek neustávající dohadování o identitě pořadů a vede k žánrové nestabilitě. Jedním z problémů při studiu žánrů je tak rozpoznání klíčových prvků určitého žánru a určení jeho hranic. „*Všude, kam se podíváme, nalézáme označení žánr užívané pro kategorizaci pořadů, nicméně když prozkoumáme blíže, jak se toto označení používá, jasně se ukáže, že jeho význam je komplexní a mnohoznačný.*“⁵

V televizním prostředí se při charakterizování pořadu také používá termín „formát“, který odkazuje k jedinečným rysům pořadu, jako je základní premisa, typ prostředí, rejstřík postav (účinkujících) a žánr⁶. Na rozdíl od žánru má formát také komerční a právní status, takže jakmile je definován, lze s ním obchodovat jako s produktem.⁷ „*Formáty jsou v podstatě šablony pro nakládání se specifickými tématy v mezích žánru.*“⁸

Obeznamnost s žánrovými typy je součástí výbavy většiny běžných konzumentů, funguje jako zdroj diváckého očekávání a výrazně pomáhá při jeho rozhodování, zda vůbec daný program přijme. Jakub Korda uvádí, že v případě televize nabývají žánrové kategorie na zvláštní aktuálnosti. Divák totiž nemusí vynaložit žádné zvláštní úsilí k tomu, aby získal přístup k právě nabízeným programům. Do jeho domácnosti proudí nepřetržitý tok televizních produktů a s rozvojem kabelových a satelitních stanic stále vzrůstá počet souběžných programových bloků. Jednotlivé typy pořadů se často vzájemně mísí a snahou kanálů bývá stírat hranice mezi dost odlišnými typy pořadů. Co, jak dlouho a s jakou pozorností bude divák sledovat, do velké míry závisí právě na tom, jak rychle a přesně je schopen rozeznat daný žánr.⁹

Korda tvrdí, že televizní žánr vykazuje dva protichůdné trendy. Na jedné straně televize dbá na dodržování žánrových konvencí a u daných produktů nabízí indicie k identifikaci žánrů (například umělý smích v sitcomu), na straně druhé žánrovou srozumitelnost narušuje sebereflexní povaha televizního média a jeho sklon k hybridizaci forem. Sebereflexní povaha se pak nejvíce projevuje v komediálních žánrech, které přebírají a upravují konvence od jiných televizních žánrů (např. britský

⁵ ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*, s. 41.

⁶ Například u reality show *Big Brother* patří k těmto klíčovým aspektům dům, skupina soutěžících, proces nominací a vyřazování, skryté kamery a role jakési neviditelné autority „Velkého bratra“.

⁷ ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*, s. 44.

⁸ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*, s. 297.

⁹ KORDA, Jakub: *Televizní žánry*, s. 20.

Monty Pythonův létající cirkus¹⁰ či satirický pořad Česká soda). Komedialní skeče tak mohou odrážet specifické produkční podmínky televize i samotnou segmentovanou povahu televizního vysílání. Pod pojmem hybridizace rozumí vzájemné prolínání žánrových a kulturních forem a vznikání nových „hybridů“. V tomto procesu hrají velkou roli zpětné vazby od diváků. Pořad *Akta X* například spojuje špionážní žánr a sci-fi. „Vzhledem k tomu, že televize je velice dynamické médium se sklonem k hybridizaci svých formátů, lze jen velmi těžko určit skutečně stabilní strukturu jeho žánrů.“¹¹ Žánrové vymezení televizních pořadů není vždy jednoznačné. Mnohé pořady se dnes vzdalují od „ideálních žánrových vzorců“, některé se nacházejí na hranici žánrů, jiné lze jen těžko zařadit.

Miloš Řehák o televizní zábavě konstatuje, že u žádného jiného programového vysílání nenajdeme tak širokou škálu pořadů a takovou členitost typů a žánrů. Je to dáno také velkým zájmem publika o tuto tvorbu. Tlak ze strany diváků způsobuje, že se stále častěji hledají nové formy televizní zábavy. Někdy je však obtížné určit, co všechno patří pod hlavičku „zábava“, jelikož se projevuje snaha udělat zábavnými i ty pořady, jež slouží primárně jiným cílům. Řehák tvrdí, že „věnují-li televize programu označenému jako 'zábava' nějakou část celkového vysílání plochy, je ve skutečnosti rozsah zábavných pořadů podstatně větší.“¹²

Zdeněk Ferbar ve své typologii české televizní zábavy, kterou nabídl již v roce 1982, rozlišuje několik kategorií. Za první jsou to pořady *hudebně zábavné*, pro něž je typické, že v nich převládá složka hudebně pěvecká. V té době se zřejmě jednalo o kvantitativně nejfrekventovanější programový typ. Ferbar do této kategorie řadí pořady s dechovkou (např. *Sejdeme se u vás*), pořady, jež se opírají o některý jiný populárně hudební žánr, např. jazz, folklór, taneční hudbu apod. (např. *Písničky pro pamětníky*) a také tzv. zpěvácké show (pořady Karla Gotta, Waldemara Matušky, Nadi Urbánkové atd.). Druhou kategorií tvoří *zábavné syntetické* pořady, které kromě složky hudebně pěvecké využívají v daleko větší míře i dalších forem - artistiku, klauniádu, cirkus či sportovní výkony. Součástí těchto pořadů jsou scénicko-herecké vystoupení (kabaretiérské scénky, skeče, herecké monology, satirické glosy atd.) a jejich genetický

¹⁰ Slavné skeče této britské parodické a satirické skupiny v Česku převedla do jevištní podoby Městská divadla pražská. Nejde ovšem o přesné kopie televizních pořadů, ale o adaptaci vycházející z původních textů. Představení s názvem *Monty Pythonův létající kabaret* se aktuálně hraje v Divadle Rokoko.

¹¹ KORDA, Jakub: *Televizní žánry*, s. 21.

¹² ŘEHÁK, Miloš. *Skladba programů u nás i jinde*, s. 69.

původ nalezneme ve scénicko-pódiovém umění. Tyto pořady přitom nepracují jen s jedním hudebním žánrem, ale snaží se o jejich kombinaci. Jako další kategorie uvádí televizní *soutěžní pořady* (např. *Deset stupňů ke zlaté*), *zábavné magazíny* a *dramatické zábavné pořady*, kam řadí mikrokomedie, zábavný dramatický seriál a specificky český dramatický útvar „bakalářských „příběhů.“¹³

V současné skladbě programu České televize se na poli zábavných pořadů objevují talk show, kvízy, skrytá kamera, televizní soutěže, pořady estrádního typu i kabarety. V aktuálním programu najdeme například pořad *Az-kvíz*, *Na plovárně*, *Bludiště*, *Všechnopárty* aj. Vysílá se také mnoho reprízovaných pořadů, patří mezi ně *Kufr*, *Na kus řeči* či *Malý televizní kabaret* aj.

2. OSOBNOSTI TELEVIZNÍ ZÁBAVY

Velkou roli při úspěšnosti pořadů hrají televizní osobnosti, jejichž úkol spočívá především v navazování kontaktu s diváky. Postavy jako moderátor, herec či bavič vytvářejí atmosféru příslušného pořadu a pomáhají ho také prodat, protože jsou pro publikum přitažlivé. Moderátoři a další osobnosti televizní obrazovky jsou „*nadány nadlidskými vlastnostmi a současně příjemně důvěrnou známostí, takže například televizní publikum je dokáže integrovat do kruhu známých.*“¹⁴

Na televizních obrazovkách, stejně jako na různých jevištích a vůbec při veřejných příležitostech prováděli diváky programem tzv. konferenciéři. Stali se jakýmsi prostředníkem mezi účinkujícími a publikem. Svého diváka dovedli zaujmout a pobavit a jejich přítomnost podnik či pořad do značné míry povyšovala. Takový byl třeba Vladimír Dvořák, který byl jako konferenciér jedinečný.

Vladimíra Dvořáka bychom na poli rozhlasové a televizní zábavy mohli nazvat „renesančním umělcem“. Všestranný tvůrce byl dramaturgem, autorem scénářů, konferenciérem, vypravěčem a textařem. Na přelomu 40. a 50. let začínal v tehdejší Československém rozhlase, kde se naučil spoustu věcí, které potom využil při práci v televizi. Připravoval například pořad *Z alba orchestru Karla Vlacha*, kde si sám psal text a vybíral i písničky, které se budou hrát. Pracoval na velkých zábavných

¹³ FERBAR, Zdeněk. *Stereotyp v televizní zábavě*, s. 111.

¹⁴ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*, s. 201.

programech, připravovat rozhlasového Silvestra a spolupracovat s lidmi jako byla Šoňa Červená nebo Jan Werich. Často moderoval také ve dvojici, například s Pavlou Vrbenskou. Měl rád kontrast mužského a ženského hlasu.

V polovině 50. let byl jedničkou mezi textaři a psal pro sólisty orchestru Karla Vlacha Yvettu Simonovou, Milana Chladila či Rudolfa Cortése. V padesátých letech také účinkoval v Divadle estrády a satiry, kde spolupracoval s Josefem Hlinomazem. Když divadlo skončilo, nechal se najmout podnikem Československé cirkusy, varieté a lunaparky, kde působil jako estrádní konferenciér. S nástupem nově vzniklé Československé televize začal konferovat estrádní i hudební pořady. Stál u zrodu *Černé hodinky*, kde se také poprvé představil s Jiřinou Bohdalovou. V letech 1968 až 1976 zastával v Československé televizi funkci šéfredaktora zábavy. Za svého vedení inicioval pořady jako *Zpívá celá rodina*; *Kdo s kým, o čem, pro koho?*; *Kabaret u dobré pohody*; *Alba Supraphonu* a samozřejmě *Televarieté*. Psal scénáře k televizním kabaretům, skečům i silvestrům. Dvořák dobře věděl, pro koho píše a vystupuje a dokázal oslovit celou širokou skupinu lidí, která se na televizi dívala.¹⁵

V dnešní době se označení konferenciér používá velice zřídka a nahradila ho jiná slova jako moderátor či průvodce programem. Pro profesionálního umělce vystupujícího v zábavných pořadech se ujal také pojem bavič. Charakterizuje osobnost, která kombinuje moderátorství s prvky komediálního herectví a disponuje schopnostmi navázat kontakt s obecnstvem. „*Typ zábavního umělce, pro něhož se ustálilo pojmenování bavič, v našem domácím kulturním kontextu navazuje na tradici umělce bavičího obecnstvo především mluveným slovem, a to zvláště v pořadech estrádního typu.*“¹⁶ Toto označení čím dál tím častěji nahrazuje také tradiční pojmenování těch, kteří v zábavném pořadu vystupují s humorným číslem (*komik, humorista*) nebo těch, jejichž výlučnou úlohou je obecnstvo pobavit nebo rozesmát (*klaun, showman*).¹⁷ Dnes nabyl pojem bavič poněkud pejorativního zabarvení a bývá někdy používán ve smyslu podřadnosti této profese. Karel Šíp říká, že tento výraz má mnoho odpůrců i mezi „bavičema“: *Někteří si nepřejí být takto označováni a trvají na slově komik, humorista, cokoliv, jen ne bavič. Případá jim to spíš jako nadávka.*¹⁸

Někteří z českých (a slovenských) komiků se do povědomí diváků zapsali jako dvojice, které k sobě neodmyslitelně patří. Bezkonkurenční komické duo spolu

¹⁵ *Příběhy slavných. Povolání: Vladimír Dvořák.* [online]. [cit. 2013-11-04].

¹⁶ HOLUBOVÁ, Václava. *Bavič. Naše řeč.* [online]. [cit. 2013-10-20].

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ ŠÍP, Karel. *Skopičiny mého života*, s. 162.

vytvořili Jiřina Bohdalová a Vladimír Dvořák ve svých scénkách a dialozích v pořadu *Televarieté*. Jiřina Bohdalová jako dynamičtější článek sekundovala Vladimíru Dvořákovi, který byl spíše jejím decentním protipólem, nicméně bavil diváka svým specifickým humorem a stylizací nejistoty.

Oblibu u diváků si získala dvojice Miloslav Šimek a Jiří Grossmann. Seznámili se počátkem 60. let v klubu Olympik ve Spálené ulici, který Šimek založil. Padli si do oka, začali společně psát divadelní hry a vytvořili nerozlučnou dvojici. V roce 1963 oba narukovali na vojnu. Grossmann byl členem Armádního uměleckého souboru (AUS), Šimek sloužil v útvaru spojařů v Ruzyni, kde založil divadelní soubor VOJ (Vojenské jeviště). Grossmann se později nechal přeložit ke spojařům do Ruzyně a společně se Šimkem připravoval vojenský kabaret. V té době se však u něj poprvé projevilo jeho závažné onemocnění. Po léčení ve vojenské nemocnici se ke svému útvaru již nevrátil a byl propuštěn do civilu. Po návratu Miloslava Šimka z vojny pokračovali ve společném psaní a divadelní činnosti v klubu Olympik. V roce 1967 začali vystupovat v Semaforu a točili úspěšné *Návštěvní dny* (Příloha č. 1), které režíroval Ján Roháč. Předčasná smrt pana Grossmanna pak vedle Šimka postavila dva úplně odlišné komiky, nejprve Lud'ka Sobotu a o nějaký čas později Jiřího Krampola. Až do své smrti spolupracoval také se Zuzanou Bubílkovou.¹⁹

Fenomenální komickou dvojicí byli skvělý slovenští herci Milan Lasica a Július Satinský. Na televizní obrazovce se spolu objevili v roce 1962 v silvestrovském programu se scénkou *Skok sem - skok tam*. Účinkovali i v dalších silvestrovských relacích, například v programu *Silvester na Dunaji* (1966). V té době byli zaměstnaní jako dramaturgové v bratislavském studiu v rámci redakce věnující se zábavným programům. Působili také v Divadle na korze a vystupovali například v představení *Večery pre dvoch* (1966), v programu *Soirée* (1968) a televizní relaci *Bumerang* (1969). V době, kdy měli na Slovensku zákaz činnosti, společně vystupovali v kabaretu Večerní Brno (1971 – 1972). Poté působili v opeře Nové scény v Bratislavě a o několik let později přestoupili do činohry. Na obrazovku léta nesměli, ale vystoupili například v silvestrovském programu Vladimíra Menšíka z roku 1977 a od roku 1979 připravovali vlastní pořad s názvem *Ktosi je za dverami*.²⁰

¹⁹ *Zpátky se Sobotou: Šimek a Grossmann poprvé* [online]. [cit. 2013-12-20].

²⁰ CVANCINGEROVÁ, Jana. *Postavenie a význam humoristických relácií v Československej televízii v rokoch normalizácie: Fenomén humoristickej dvojice Lasica a Satinský.*, s. 69 n.

Karel Šíp s Jaroslavem Uhlířem spolu začínali v *Televizním klubu mladých* svérázným uváděním písniček, později se přeorientovali na zábavné scénky a skeče a vytvořili velice charakteristickou dvojici.

Pořad *Možná přijde i kouzelník* přinesl obrovskou popularitu nejen Oldřichu Kaiserovi a Jiřímu Lábusovi. Když se hledali představitelé pro role „učitele“ a „žáka“, tenkrát poprvé se spolu před kamerou objevila dvojice Jiří Wimmer a Karel Černochoch. Úspěch to byl fenomenální a nová komická dvojice byla na světě.

Miloslav Horníček a Miloš Kopecký spolu vytvořili dvojici pro představení, které se jmenovalo *Tvd'ák*. Typické pro ně bylo vzájemné hecování ve velmi chytrých dialozích. Na kontrastu role chytrý/hloupý byl postaven humor Josefa Mladého a Josef Aloise Náhlovského atd.²¹

Úspěšnost zábavného pořadu však netkví pouze v konferenciérovi, později moderátorovi, případně baviči, důležitý je celý kolektiv, který se na něm podílí: od produkce, scénáristy, režiséra, dramaturga, přes kameramana, kapelníka, hudebního skladatele, výtvarníka scény a kostýmů, až po zvukaře, střihače a všechny ostatní složky.

Z režisérů to byl zejména Ivo Paukert, který se podílel na desítkách zábavných pořadů Československé televize, jež se zapsaly do povědomí diváků. Jeho režisérské začátky jsou spojeny s ostravským televizním studiem (1956-1958). Poté, co neprošel politickými prověrkami, si na živobytí začal vydělávat jako dělník, tesař či soustružník a k režisérské profesi se mohl vrátit až v uvolněné atmosféře šedesátých let. V ČST se věnoval hudební tvorbě, režíroval televizní přenosy představení divadla Semafor, podílel se na vzniku televizních silvestrovských pořadů, hudebních medailónů zpěváků a jako režisér byl rovněž podepsaný pod úspěšným soutěžním pořadem *Videostop*. V 70. letech točil například populární cyklus s Waldemarem Matuškou s názvem *Dobry večer s Waldemarem*.²²

Významnou televizní osobností byl autor a režisér Zdeněk Podskalský, který se po celý svůj život věnoval výhradně oblasti zábavných žánrů. Je režisérem a v mnoha případech také spoluautorem slavných filmových komedií, inscenací a mnoha stále reprízovaných zábavných televizních pořadů ČST, včetně těch silvestrovských. Byl spojován hlavně s lidovou zábavou, ale na začátku své kariéry sbíral také prestižní

²¹*Legendární dvojice*. [online]. [cit. 2013-12-19].

²²*Neobyčejné životy: Ivo Paukert*. [online]. [cit. 2013-11-02].

mezinárodní ceny za originální hudební pořady (např. *Ztracená revue*). Nejoblíbenější však byly jeho zábavné cykly, sestavené například ze staropražských písniček, kupletů a scének. Ve zhruba osmdesáti pořadech a filmech se také objevil před kamerou, buď v malé roli, nebo sám za sebe jako host. Podskalský rovněž napsal tři divadelní komedie a divadelní muzikál, vytvořený na základě scénáře filmu *Noc na Karlštejně*.²³

Se zábavnou tvorbou je dále spjatý autor Gustav Oplustil, který působil jako herec, konferenciér na estrádách, režisér a v roce 1963 nastoupil jako dramaturg do redakce zábavných pořadů Československé televize. „*K humoru a kumštu jsem se dostal v rozhlase, tehdy totiž televize neexistovala. V roce 1948 jsem se na vojně dostal do AUSu, tedy do Armádního uměleckého tělesa. A s ním jsem se, postupně a velice skromně, občas dostal do rozhlasu.*“²⁴ V roce 1953 nastoupil jako herec do (rovněž armádního) vinohradského divadla, kde později působil i jako režisér. Zkušenosti s publikem však získal už jako ochotník u divadla, u kterého byl hned po válce a kde hrál výhradně komické postavy, takže když později psal, dovedl si představit, co u diváků bude či nebude mít ohlas. Takřka 45 let pracoval v ČST (později ČT), kde vytvořil stovky scénářů, mimo jiné je autorem několika velkých silvestrovských pořadů. Mezi jeho tituly z televizní obrazovky patří například *Bejvávalo*, *Dvacet minut s písničkou* či *Kabaret u dobré pohody*. „*Já tehdy popravdě nepsal úplně všechny texty. Já si vytvořil okruh lidí, kteří to uměli. Ale hlavně, využívali jsme herce, kteří si psali sami. Asi si dovedete představit, že takoví komici jako Horníček nebo Šimek, si svá vystoupení připravovali sami. V každém takovém pořadu muselo být 5 až 6 scének, které byly propojeny s písničkami,*“²⁵ říká. Napsal rovněž scénář k cyklu *V Praze bejvávalo blaze*, který režíroval Ivo Paukert. Pořadem provázel Viktor Preiss a každý díl byl zaměřen na historii lidové zábavy a humoru hlavního města.²⁶

Mezi významné tvůrce televizní zábavy patří další osobnosti jako Jan Bonaventura (*Kufr*), Alexej Nosek (*Dvacet minut s písničkou*), Ján Roháč (*Hovory H*), Eduard Sedlář (*Zajíc v pytli*), Miroslav Vašta (*Vysílá studia A*) a další.

²³ PODSKALSKÝ, Zdeněk. *Je tam nahoře ještě někdo jinej?*, s. 334 nn.

²⁴ LUPTÁKOVÁ, Věra. *Gustav Oplustil má rád humor, který pohladí, nezesměšňuje a přináší do srdce pohodu* [online]. 14. 05. 2013, [cit. 2013-11-20].

²⁵ Tamtéž.

²⁶ OPLUSTIL, Gustav. *Za humorem cestou necestou*, s. 339 n.

3. HISTORICKÁ SOUVISLOST

Estrádu můžeme definovat jako představení složené z různých drobných scénických a koncertních útvarů dějově na sebe více či méně navazujících. Estrádní program, který se stal velmi populární formou rozhlasové a televizní zábavy, má své kořeny v kabaretech - v zábavních podnicích s humoristickým, někdy satirický program s hudebními, zpěvnými, tanečními a scénickými výstupy spojenými s průvodním slovem.²⁷ Právě českému kabaretnímu umění se věnuje následující kapitola.

3.1 Šantán a kabaret

V divadelní kultuře mnoha evropských velkoměst poslední třetiny 19. století měly své zastoupení divadelní produkce v zásadě zábavného rázu, které nabízely humoristický program se zpěvnými, přednesovými a hereckými divadelními čísly. Určené byly všem vrstvám, avšak soustavněji je vyhledávali zejména diváci kulturně méně nároční.

Česká tvorba se soustředila především do Prahy a označuje se jako šantán neboli lidový kabaret. Tento nový žánr byl pokračováním tzv. zpěvných síní, vznikajících v Praze už v 70. letech v různých restauračních zařízeních. U jejich zrodu stáli „zpěváci“ a divadelní komici, často v jedné osobě, kteří obcházeli hostince a hospody a svými výstupy bavili přítomné hosty. Vlastní rozmach šantánů nastal v druhé polovině 80. let a v 90. letech. Kabaretní umění čerpalo ze starších kramářských písní přednášejících na pouťových zábavách, z produkcí ochotnických besed a z arénního herectví.²⁸

Hlavní oporou divadelního vystoupení byly herecké interpretované *kuplety*. Tyto zpívané aktuality ze života společnosti humorně a ironicky komentovaly místní i světové dobové události a poměry a konfrontovaly zklamání ze současnosti s idealizovanými představami o minulosti. Kabaret si žádal rozmanitost kostýmů, kupletista se pomocí kostýmů, rekvizit a grimas střídavě proměňoval v několik postav

²⁷ KRAUS, Jiří a Věra PETRÁČKOVÁ. *Akademický slovník cizích slov*, s. 359.

²⁸ Arény byla dřevěná, většinou otevřená, letní divadla v předměstských veřejných zahradách, která v Praze vznikala už od poloviny 19. století. Nejdříve se jednalo o pobočné scény stálých kamenných divadel Stavovského a Prozatímního, později k nim přibýly stavby dalších divadelních podnikatelů. Představovaly významné obohacení pražského divadelního života a vzhledem k převažujícímu oddychovému repertoáru také vydatný zdroj zábavy.

a v souvislosti s tím se vyvíjel také *kostýmní výstup*. Někteří kabaretiéři, jako František Leopold Šmíd, občas zpestřili svůj program vystoupením hudebního klauna, žongléra, ekvilibristy nebo kouzelníka.²⁹

Pražské podniky navštěvovaly převážně lidové vrstvy - řemeslníci a živnostníci, služebná děvčata, tovaryši, ale i zproletarizovaná inteligence, v níž podstatou složku tvořili vysokoškolští studenti. Protože popularita této tvorby byla značná, jednotlivá představení se reprízovala mnohem častěji než inscenace velkých kamenných divadel: „*Staropražské lidové kabarety (...) jsou dodnes právem spjaty s představou české lidové a maloměšťácké Prahy z posledních desetiletí rakousko-uherské monarchie. Tomuto druhu divadelního umění se podařilo vystihnout osobitý pražský život, zachytit neopakovatelný kolorit města a jeho typický humor, i vyslovit drobné radosti a strasti prostých lidí.*“³⁰

Vrcholným obdobím této zábavy byla devadesátá léta 19. století. Žánrová pestrost kabaretních programů vzrůstala, repertoár divadel obsahoval i dramatické scénky, taneční výstupy a drobné *aktovky*, tedy dramaticky zpracované anekdoty. V této době se velmi rozvinul také mimopražský společenský život a pražský kabaretní repertoár šířily agilní ochotnické soubory v dalších městech, někdy i na vesnicích. Kabaretních forem využívalo rovněž dělnické hnutí, kde se výrazně uplatňoval politický obsah.³¹

Po roce 1900 ovlivnil vývoj kabaretu v českých zemích vznik zábavných podniků s vysokou uměleckou úrovní v některých západoevropských metropolích. Prvním z nich byl proslulý umělecký kabaret na pařížském Montmartru založený již v roce 1881 s názvem Chat Noir (Černá kočka). Bezprostřední vliv na české prostředí však měly teprve některé německé kabaretní podniky. Kolem roku 1910 tedy u nás můžeme mluvit o počátcích *moderního literárního kabaretu*. Kabaret starého typu sice dožíval až do 20. let, ale postupně ztratil své sociální i umělecké opodstatnění.³²

Skladba programu moderního kabaretu vynikala značnou pestrostí. Velké sympatie v českém studentském a bohémském prostředí měly *parodie*, které osobitě glosovaly určitý všeobecně známý veřejný umělecký nebo politický jev. Jednotlivá čísla programu uváděl konferenciér, který svými improvizacemi navozoval atmosféru důvěrného srozumění mezi jevištěm a publikem. Byl vlastně prostředníkem mezi diváky

²⁹ KLOSOVÁ, Ljuba. *Vývoj šantánu a kabaretu od 80. let do roku 1918*, s. 481nn.

³⁰ Tamtéž, s. 492.

³¹ Tamtéž, s. 481 nn.

³² Tamtéž, s. 493.

a účinkujícími. Řada umělců zde mohla uplatnit individuální možnosti svého talentu, pro něž nebylo na scéně oficiálních divadel místo.³³

Prvním pražským zábavním podnikem velkoměstského typu byl Kabaret Lucerna, otevřený roku 1910 ve Vodičkově ulici, jež se stal nejrepresentativnější předválečnou kabaretní scénou v Praze. Od šantánů se lišil důrazem na vyšší uměleckou kvalitu a intelektuální úroveň. V národním česko-německém programu se od první sezony kromě pěveckých, hudebních či ryze varietních čísel (hypnotizéři, psi akrobaté, břišní tanečnice aj.) důsledně uplatňovaly také činoherní nebo zpěvoherní aktovky a vystupovali zde i mezinárodní hosté. Výraznou osobnost českého kabaretu byl herec, autor písní, zpěvák a konferenciér Karel Hašler, který stál v čele Lucerny v období let 1910-1914.³⁴

V prosinci roku 1909 založili v Praze studenti z Hradce Králové v čele M. Beránkem, J. Červeným a A. a Z. Formánkovými amatérské kabaretní sdružení s názvem Červená sedma. Do českého kabaretu vnesli revoltující prvek satirického výsměchu, ironizující především bodrost měšťákovy sebevědomí. Vymykali se jak z tradice staropražských šantánů, tak z rámce velkoměstsky reprezentativního kabaretu, představovaného především produkcí Kabaretu Lucerna.³⁵

Roku 1911 založil zpěvák, herec, tanečník, spisovatel, podnikatel a konferenciér Josef Waltner podnik s uměleckým programem zvaný Montmartre, který řídil a zajišťoval se svými hosty a personálem. Provoz ve své době proslulého střediska české i německé pražské bohémy měl výrazně divadelní, karnevalový charakter. Potřebám kabaretu sloužily tři místnosti – Nebe, Peklo, Ráj, přičemž hned po vstupu do kabaretu se host sám mohl stát kdykoli aktérem dění. V „Ráji“ pořádal Waltner (1919-1922) pověstná uzavřená kabaretní představení, tzv. černé mše, které jako černý velekněz celebroidal za asistence ženského personálu.³⁶ Montmartre byl významným centrem kumštýřského kabaretu, scházela se tu společnost v čele s J. Haškem, E. Bassem, G. R. Opočenským, O. Hanušem, E. E. Kischem, M. Brodem a F. Kafkou. Program obstarávali herci pražských divadel, členové Červené sedmy a E. A. Longen se svou ženou Xenou.³⁷

³³ Tamtéž, s. 500 nn.

³⁴ ŠORMOVÁ, Eva. *Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů*, s. 260.

³⁵ Tamtéž, s. 28.

³⁶ Tamtéž, s. 300 n.

³⁷ KLOSOVÁ, Ljuba. *Vývoj šantánu a kabaretu od 80. let do roku 1918*, s. 496.

Červená sedma mezitím získala značný ohlas a v roce 1914 také povolení k profesionálnímu provozu a posilu ve všestranně nadaném E. Bassovi, který svou uměleckou dráhu nastoupil již roku 1910 jako zpěvák a recitátor v kabaretu Bílá labuť v Praze na Poříčí. Pro Červenou Sedmu napsal mnoha kabaretních skečů a satirických kupletů. Ani tehdy však Č7 nedisponovala vlastním hracím prostorem a v době války vystupovala v novém kabaretu Rokoko. Proti oblíbené groteskně klaunské, excentrické komice stavěla střídmy, jemně ironický projev: „*Náročná a nepodbízivá literární a autorsko-herecká stylová orientace Č7 představovala patrně nejsobitější přínos vývoji českého kabaretního divadla v první polovině 20. stol.*“³⁸ Za dobu jejího působení se v ní uplatnila řada významných osobností české literatury a divadla. Kromě již zmíněného E. Bass, například V. Burian, E. Fiala a jeho nevlastní bratr F. Futurista (vlastním jménem František Fiala), J. Hašek, E. A. Longen a jiní.

Těsně před rozpadem Rakouska-Uherska zahájila Červená sedma samostatnou činnost v sále hotelu Centrál v Hyberské ulici, odkud se v říjnu 1921 přestěhovala do vinárny Obecního domu. V tomto období až do svého zániku prožívala největší slávu.³⁹ Nástup jazzu, filmové grotesky, dadaismu, poetismu a dalších nově se prosazujících avantgardních koncepcí znamenal odliv širších diváckých vrstev ztrácejících obecně zájem o publicisticko-satirické formy velkoměstské zábavy. Červená sedma zanikla v roce 1922 a její odkaz docenila až malá divadla druhé poloviny 50. let.⁴⁰

V první polovině dvacátých let sláva pražských kabaretů postupně uhasínala a soubory se rychle proměňovaly a zanikaly. Přízeň a zájem publika však nadále poutali některé herecké osobnosti jako Vlasta Burian či Ferenc Futurista, který patřil k vrcholům československého předválečného kabaretního umění. Humor Ference Futuristy označovala dobová kritika za neomalený, drsný až drastický. Velmi často pracoval s výrazně přehnanou komickou nadsázkou a používal rozmáchlá gesta. Jako zpěvák a herec vystupoval na různých kabaretních scénách už od roku 1913, například v kabaretu U kuřítka, v Longenově kabaretu Bum, v Rokoku a Červené sedmě. Později působil také ve Vinohradském divadle, v Osvobozeném divadle či v Unitarii. Po válce založil s bratrem Emanem Fialou Divadlo Ference Futuristy v pražském paláci Kotva (1945 – 1946) a pak až do své smrti hrál v Divadle V + W. Kabaretní čísla,

³⁸ ŠORMOVÁ, Eva. *Česká divadla: encyklopedie divadelních soubor*, s. 29.

³⁹ MÍKA, Zdeněk. *Zábava a slavnosti staré Prahy: od konce 18. do počátku 20. Století*, s. 261.

⁴⁰ ŠORMOVÁ, Eva. *Česká divadla: encyklopedie divadelních soubor*, s. 28 n.

v nichž mu byl často partnerem bratr Eman či komik Jára Kohout si také sám psal a účinkoval rovněž ve filmu a rozhlasu.⁴¹

4. ESTRÁDA JAKO LIDOVÁ ZÁBAVA

Po 2. světové válce se komunisté pokoušeli nepolitické zábavné divadlo zcela vymazat z repertoáru. Prvním krokem k tomu se stala kriminalizace plejády nejpopulárnějších hvězd zábavného divadla a filmu (např. Vlasta Burian, tehdy bohatý majitel úspěšného soukromého divadla.) Likvidovaly se nepohodlné velkoměstské kabaretní scény, stejně jako mnohá divadla. Zhruba v polovině 50. let se do kaváren a barů sice vraceli zpěváci, kapely a komici, fungovalo stálé kabaretní divadlo *Pražská estráda* (dnešní ABC) a tradiční pražské zábavní sály opět hýřily kabaretním repertoárem, docházelo však k zákazům kabaretních představení a ty signalizovaly, že režim ztrácel nervy z masového šíření zábavného divadelnictví.⁴²

Vedle divadel a kabaretů zaujímaly v 50. letech význačné místo i estrády a jiné podobné formy lidové zábavy, jejichž otázkami se zabýval také X. sjezd KSČ. Hlavním pořadatelem a organizátorem estrád byla Hudební a artistická ústředna, ale pořádaly je rovněž soubory lidové umělecké tvořivosti, závodní kluby, rozhlas, restaurace apod. V Rudém právu ze 4. července roku 1954 je publikován článek „*Za lepší úroveň našich estrád*“, jež se k estrádním vystoupením staví takto: „*Vcelku však s úrovní našeho estrádního umění nemůžeme být ani zdaleka spokojeni.(...) Úroveň umělců, kteří se věnují výhradně estrádám, je s výjimkou artistů poměrně nízká. Nikdo se nestará o jejich ideovou výchovu a růst.*“⁴³ V článku jsou kritizovány například některé programy kina-varieté Světozor, estrády Lucerny a programy zájezdových skupin vystupujících na venkově, v nichž se projevují liberalistické tendence. Mezi umělci pak například Vlasta Burian a Jan Werich. Úkolem odpovědných orgánů je podle článku podstatně zvýšit ideovost estrád. Redakce Rudého práva tyto programy shledává jako

⁴¹ HUBIČKA, Jiří. *Fialové nebezpečí*, [online]. 20. 6. 2012, [cit. 2013-12-18].

⁴² ČERNÝ, Jindřich. *Osudy českého divadla po druhé světové válce: divadlo a společnost 1945-1955*, s. 25 nn.

⁴³ *Za lepší úroveň našich estrád*. *Rudé právo*. 1954, roč. 34, č. 183, s. 4.

důležitý úsek kultury se závažným společenským posláním a navrhuje dosazení ideově pevných odborníků do řízení estrádní a varietní agentury.⁴⁴

V padesátých letech byl výraznou kulturní institucí *Armádním umělecký soubor Víta Nejedlého* (tzv. AUS). Nejslavnější chvíle své historie zažíval v letech 1949 - 1953. Po dobu jeho padesátileté existence jím prošlo několik generací herců, zpěváků a tanečníků v rámci jejich základní vojenské služby. „*Všichni adeпти na tuhle náramnou zašívárnu se sešli v Praze na Střeleckém ostrově. Byla tam spousta lidí, rozličných profesí, většinou zcela odlišných zaměstnání, kteří se za herce vydávali v představě sladce prožitých vojenských let v AUS,*“⁴⁵ vzpomíná Jiří Sovák.

Každý umělecký šéf tvaroval soubor podle svých představ. Pod vedením Miroslava Barvíka například čítal 70členou skupinu s pásmem lidových písní a tanců, 110členou estrádní skupinu a 18členou skupinu se satirickým pásmem.

V období normalizace zaujímal pevné místo ve tvaru nekompromisně modelovaném stranou a účast na vystoupeních se pro vojáky stala ostře sledovanou povinností. V porevoluční době neměl v civilní oblasti téměř žádné šance uspět. Byl příliš dlouho zapsán jako celek neodporující ve svých výstupech politice komunistické strany a nemohl se zbavit ani pověsti ideologicky věrného druha politických oslav a výročí sedmdesátých let.⁴⁶

Díky AUSu a jiným uměleckým souborům se však řada herců a autorů naučila dělat estrádu a kabaret. Absolvování základní vojenské služby přivedlo do uměleckého souboru Vítězná křídla Darka Vostřela, který se zde poprvé setkal s Jiřím Šaškem, s nímž vytvořil kabaretní skupinu. Po návrat do civilu působili na zájezdových představeních pod názvem Pražský estrádní soubor. Vostřel však usiloval o stálou scénu v hlavním městě. V roce 1957 založil divadlo Rokoko, v prostorách stejnojmenného sálu s bohatou kabaretní tradicí. Kromě něj a J. Šaška zde působili například Jiří Lír, Vlastimil Bedrna či Karel Štědrý.⁴⁷

V padesátých letech byly estrády velmi žádanou lidovou zábavou. Řada umělců i celé umělecké soubory putovaly po republice a bavili diváky svým programem. Na takovýchto vystoupení získávali herci cenné zkušenosti s publikem, které pak mohli

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ SOVÁK, Jiří a Slávka KOPECKÁ. *Sovák podruhé: Smích léčí aneb Neberte se tak vážně!*, s. 41.

⁴⁶ ŠMIDRKAL, Pavel. *Okamžiky pro potlesk: půlstoletí kultury v armádě*, s. 9 nn.

⁴⁷ ŠORMOVÁ, Eva. *Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů.*, s. 417.

zúročit v televizních zábavných show. Estrádní vystoupení pro ně byla obrovskou školou, mnozí se na nich naučily, jak vyprávět před diváky. Zájem o ně byl obrovský, především v období, kdy se slavilo MDŽ, byly dožínky, Den horníků, stavbařů, železničářů, předával se Rudý prapor ROH a podobné akce. Jednotlivá představení zprostředkovávaly estrádní agentury - v Praze například Městský dům osvěty (MDO). Na estrádách vystupovali umělci jako Ljuba Hermanová, Jan Pixa, Hana Vítová a R. A. Dvorský, Eman Fiala, Ruda Cortés a mnoho dalších. Některé umělce časem postihly různé zakazy činnosti, takže agentura jim napříště nevystavila smlouvy. Angažmá však našli jinde, třeba v kabaretu U Fleků, U Svatého Tomáše, v Alhambře, ve Varieté U Drahoňovských, v nově vznikajících divadlech malých forem a všude tam, kde MDO zasahovat nemohlo⁴⁸

Bohatě vytížen mimopražskou zájezdovou činností byl Ivo Niederle, který jako konferenciér provázel koncerty orchestru Karla Vlacha. Na zájezdových představeních spolupracoval rovněž s herečkou Stellou Zázvorkovou, jež zejména v 50. a 60. letech slavila jako estrádní umělkyně ohromné úspěchy. Zázvorková vystupovala rovněž v rozhlase, převážně v nejrůznějších zábavných scénkách, jako vypravěčka anekdot, účastnice nesčetných estrád a Silvestrů.⁴⁹

Zájezdový program absolvovala také Jiřina Bohdalová. Ještě za svých studií na DAMU se svými spolužáky objížděla zejména vojenské posádky. Jejich estráda se jmenovala *Vesele i vážně* a přilepšovali si tak vlastně na živobytí.⁵⁰

Po celé republice vystupoval také komik Jaroslav Štercl a získal si velkou popularitu. Doznívalo v něm pražské aréní a kabaretní herectví druhé poloviny 19. století a prvních let 20. století. Tíhl k nadsázce, karikatuře, excentrickým výstupům a své monology doprovázel temperamentními pohyby. V rodokmenu jeho herectví byla slavná jména, mezi nimi i František Leopold Šmíd, zakladatel českého kabaretu.⁵¹ Od počátku 40. let prošel řadou kabaretů a malých divadel, např. Haló kabaretem, Alhambrou, později Kabaretem U Tomáše. „*Atmosféra kabaretu je neopakovatelná. Když se řeklo kabaret, představil si každý hned nabitý sál a salvy smíchu. Lidi k nám chodili s tím vědomím, že budou součástí dění na jevišti,*“⁵² vzpomíná. Své výstupy, a scénky si většinou psal sám. Byl rovněž autorem či spoluautorem desítek her, revue,

⁴⁸ OPLUSTIL, Gustav. *Za humorem cestou necestou*, s. 101 nn.

⁴⁹ HUBIČKA, Jiří. *Holka, ty bys patřila na jeviště...* [online]. 19. 4. 2012, [cit. 2013-12-18].

⁵⁰ BOHDALOVÁ, Jiřina a Petr HORA-HOREJŠ. *Měla jsem štěstí na lidi*, s. 105.

⁵¹ ČERNÝ, František. *Portréty pražských herců: slovem a karikaturou*, s. 209.

⁵² HOŘEC, Petr a Růžena ŠTERCLOVÁ. *76 yardů Jardy Štercla*, s. 64.

kabaretních výstupů a programů. Vystupoval také v rozhlase a televizních estrádách. Na přelomu 60. a 70. let na obrazovkách exceloval v populárním soutěžním seriálu *Souboj s pamětí*.⁵³

Dlouhá léta byl hvězdou estrádních pódíí komik Jiří Štuchal, kterého však proslavil především rozhlasový mikrofon. Prošel také školou kabaretu a cirkusových umění, byl skvělým imitátorem (zejména Vlasty Buriana) a expertem přes umění anekdotářské. Jako jeden z prvních autorů se podílel na svého času populární knižní edici *Anekdoty*.⁵⁴ Těšil se opravdu mimořádné divácké i posluchačské popularitě. Proslul jako konferenciér, autor a moderátor satirických, zábavných i kabaretních pořadů. Na přelomu 50. a 60. let pravidelně uváděl rozhlasové silvestrovské estrády a mezi posluchači byl rovněž úspěšný jeho pořad pro motoristy s názvem *Šťastnou cestu*. (Příloha č. 2)⁵⁵

V oblasti lidové zábavy se prosadil také komik Felix Holzmann, který od 50. let spolupracoval s konferenciérem Františkem Budínem. Nejdříve vystupovali na estrádách v Ústeckém kraji, později účinkovali v různých varieté v Čechách a na Moravě. Budín se však nechtěl vzdát svého civilního zaměstnání, a protože mu na zájezdy nezbývalo tolik času, jejich cesty se rozešly. Holzmann pak celá šedesátá léta jezdil s Vlachovým orchestrem v partnerství s konferenciérem a manažerem orchestru Janem Borovičkou. Jeho scénky měly vždy podobu dialogu s nějakým partnerem, v průběhu let se po jeho boku vystřídal například Viktor Maurer, Lubomír Lipský, Iva Janžurová s Milanem Nedělou, Miloslav Šimek či Karel Gott. Humor Felixe Holzmannova působil jednoduchostí a publiku byl předkládaný s předstíranou ledabylostí, ve skutečnosti však byl do detailu promyšlený a reprízami představení stále vylepšovaný, než se objevil v některém z rozhlasových či televizních Silvestrů.⁵⁶

Širokou zájezdovou činností byl proslulý Vladimír Menšík, který realizoval tisíce vystoupení na scénách městských divadel, v kulturních domech, v sálech hostinců apod. Jeho zájezdy se vždy nějak formálně jmenovaly a zřejmě měly i nějaké dopředu dané téma, Menšík však byl především mistrem improvizace. Často s sebou vozil také nějakého zajímavého hosta, většinou kolegu od divadla: *Když jsme začínali ve Velkém Meziříčí, měli jsme ten den hned tři vystoupení. Netušil jsem, co budu na jevišti*

⁵³ SUCHÝ, Ondřej. *Pár halířů z Padesátníku*, s. 41 nn.

⁵⁴ Knižní edice *Anekdoty* vycházela řadu let v Lidovém nakladatelství. První svazek, který Štuchal sestavil, se jmenoval *Anekdoty na šťastnou cestu* (1969).

⁵⁵ SUCHÝ, Ondřej. *Pár halířů z Padesátníku*, s. 19 nn.

⁵⁶ SUCHÝ, Ondřej. *Aluminiový klíček Felixe Holzmannova*, s. 29 nn.

*konkrétně povídat a dost jsem se toho bál. Menšík však byl naprosto klidný, samá legrace a smích,*⁵⁷ vzpomíná Jiří Sovák. Úžasné vypravěčské umění Vladimíra Menšíka provázela neuvěřitelná výdrž při vyprávění a neobyčejná vynalézavost ve výběru slov: *„Menšík nikdy nedovedl říct větu dvakrát týmiž slovy – někdy při zkouškách tím doháněl méně pohotové spoluherce k zoufalství,*⁵⁸ vzpomíná Zdeněk Podskalský.

Někteří umělci z civilního sektoru vystupovali se svými programy také před vojenské publikum v rámci tzv. kulturního zabezpečení vojsk, neboli KáZetVé. Armáda měla u obyvatel poměrně vysoký kredit a panoval názor, že to nejlepší na civilní kulturní scéně by měli vidět a slyšet vojáci. V 60. letech mohli vojáci shlédnout zájezdní představení divadla Semafor v době jeho největší slávy, bavil je Felix Holzmann, zpíval Waldemar Matuška a hrál Olympic. Umělecká úroveň jednotlivých vystoupení byla rozdílná a ovlivňovala ji ekonomická hlediska, postoj umělců k armádě a také politické poměry. V různé době platily také tiché zakazy či doporučení, kdo je či není vhodný, aby předstoupil před vojenské publikum. Tehdejší pražské kino Kyjev (dnes již zavřená Evropa) hostilo třeba Vladimíra Menšíka, Jiřího Sováka, Miloše Kopeckého či Miroslava Horníčka. Předními umělce a jejich kulturní program mohli vojáci shlédnout také v klubových zařízeních větších měst jako Plzeň, Olomouc, Bratislava a Brno.⁵⁹

5. ROZHLASOVÁ ZÁBAVNÁ TVORBA/ESTRÁDY

Tato část diplomové práce shrnuje postavení estrád v rozhlasovém médiu. Začíná obdobím 50. let, kdy se začaly natáčet velké estrádní pořady⁶⁰ a končí se závěrem 80. let.

„V dusné atmosféře počátku padesátých let bylo patrně nejméně vděčným úkolem věnovat se rozhlasové zábavě. Diktát doby velel připravovat zábavu na jedné straně tzv. lidovou, přístupnou nejširším vrstvám, na druhé straně nastolil požadavek

⁵⁷ MATĚJKOVÁ, Jolana. *Dobry rodák Vladimír Menšík*, s. 256.

⁵⁸ PODSKALSKÝ, Zdeněk. *Není tam nahoře ještě někdo jinej?*, s. 276.

⁵⁹ ŠMIDRKAL, Pavel. *Okamžiky pro potlesk: půlstoletí kultury v armádě*, s. 73 nn.

⁶⁰ Estrádní pořady se samozřejmě natáčely už před tímto obdobím. Ve čtyřicátých letech moderoval rozmanité zábavné a hudební pořady například Vladimír Dvořák a vynikal mezi autory rozhlasových kabaretů.

satiry, která by svým ostrím mířila na ideologické protivníky, tepala 'zločinnosti a nešvary' kapitalismu. Sílicí studená válka počátkem padesátých let akcent na takto orientovanou satiru zesilovala. Redakce humoru a satiry (tzv. HUMSAT) postupně přistupovala k natáčení velkých estrádních pořadů – ve shodě s heslem doby 'Umění masám' se značný počet estrád natáčel přímo v továrnách nebo v zemědělských družstvech. ‘⁶¹

Počátek padesátých let je spojen s politickými procesy, cenzurou a desítkami výpovědí z rozhlasu, které znamenaly ztráty hodnot profesionálních i lidských a každá iniciativa byla zarovnáována do přesně vymezené linie. Avšak „rozhlasová renesance“, která měla vzejít v příštím desetiletí, začala klíčit už v druhé polovině padesátých let.

V polovině padesátých let se vysílaly dvě až tři rozhlasové estrády týdně a v roce 1956 byla dokonce založena redakce veřejných estrád. Úroveň jednotlivých produkcí byla přirozeně nevyrovnaná, takže vedle pokleslých vystoupení se objevovaly i kvalitní počiny řady profesionálních komiků i herců, kteří poutali zájem posluchačů (např. Jiří Štuchal či Josef Kobr). V rámci estrád získali oblibu také tzv. lidoví vypravěči, kteří svůj humor těžili ze svérázu určitých oblastí a při vystoupeních využívali zejména nářeční prvky (v Ostravě působil Jaroslav Wolf, v Brně Milan Mastný apod.)⁶²

V druhé polovině 50. let docházelo ve sféře rozhlasové zábavy k jistému uvolnění. Satira se zaměřovala na nejrůznější nešvary domácího života, nesměla však překročit hranice kritiky vyšších politických míst nebo snad dokonce podstaty režimu. Vznikala velká řada rozhlasových satirických kabaretů, na jejichž tvorbě se podíleli zkušení autoři. Stěžejním úkolem redakce humoru a satiry byl silvestrovský program provázený četnými peripetemi a schvalovacími procedurami. Na jeho přípravě se podíleli přední herci. Hlavní večerní kabaret silvestrovského programu z roku 1956 například uváděli Miroslav Horníček a Lubomír Lipský a ve vysílání zazněl také hlas Vlasty Buriana, Stelly Zázvorkové, Vladimíra Hrubého či Jaromíra Spala. V samém závěru padesátých let dolehl do sféry rozhlasové zábavy osvěžující proud podnětů, který nabízely aktivity malých divadelních scén (zejména dění kolem Reduty, Divadla Na zábradlí a Semaforu.)⁶³

Na počátku 60. let se v Československém rozhlase utvořila silná a kvalitní redakce zábavy. Redakční kolektiv se ovšem vytříbil už v průběhu let padesátých

⁶¹ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*, s. 279.

⁶² Tamtéž, s. 278.

⁶³ Tamtéž, s. 279.

a tvořily ho osobnosti jako Jiří Štuchal, Zdeněk Jirotko, Ilja Kučera, Jiří Melíšek, Ivana Pietrazzková, Milan Směták a Jaroslav Matoušek. V čele těchto humoristů stál od roku 1959 Vladimír Rohlena, který redakci zábavy řídil až do roku 1971 a během šedesátých let ji dovedl k velkým úspěchům a nebývalé posluchačské popularitě. Redakce humoru a satiry připravovala nejrůznější formy pořadů, od satirických vstupů, přes estrády, kabarety a cyklická pásma. Inteligentním humorem se vyznačoval oblíbený týdeník pro automobilisty *Šťastnou cestu* s moderátorem Jiřím Štuchalem (Příloha č. 2) či veřejné nahrávky kabaretů a estrád Milana Mastného, které se uplatňovaly také jako zdroj scének, hříček a humorných skečů pro mnohahodinové silvestrovské večery (například *Cirkus Silvestr* z roku 1961).⁶⁴

V roce 1961 Rohlena do redakce přivedl Bedřicha Zelenku, který zde působil jako redaktor, autor, humorista a interpret zábavných pořadů.⁶⁵ Během dvaceti let své redakční činnosti napsal nespočet scének, monologů a celých kabaretních pořadů, z nichž některé připravil pro jiné interprety, ale mnohé také sám uváděl. Od roku 1962 se rovněž stal pravidelným příspěvatelem do silvestrovských rozhlasových estrád.⁶⁶ Byl i filmovým scenáristou a sběratelem a editorem anekdot. Účinnost svých scének a skečů si nejprve sám ověřoval na četných vystoupeních v rodném okrese a později je úspěšně začal nabízet rozhlasu. První jeho rozhlasovou scénku realizovali v roce 1954 František Filipovský a Jiří Štuchal. Také pro televizi, v níž od roku 1957 po čtyři roky působil jako dramaturg, napsal řadu úspěšných skečů a výstupů. Do širokého povědomí rozhlasových posluchačů se dostal především jako tvůrce postavy Hlustvisiháka, nenapodobitelně interpretovaného Lubomírem Lipským. Velká obliba této figury vedla k vytvoření estrádní skupiny s názvem „Hlustvisihák a ti druzí“, s níž po celé republice vystupoval Vladimír Menšík, Stella Zázvorková a další herci.⁶⁷

V první polovině 60. let byl tedy program rozhlasové zábavy neobyčejně pestrý. Kvalitní zábavu přinášel také pořad *Zadáno pro dobrou náladu*, vysílaný v letech 1962

⁶⁴ Tamtéž, s. 305.

⁶⁵ B. Zelenka v rozhlase působil až do svého odchodu do důchodu koncem roku 1981. Externě pak s redakcí spolupracoval ještě dlouhá léta. Za normalizace se včlenil do redakce zábavy, která se svým personálním složením zcela proměnila a stal se oblíbeným kolegou o jednu či dvě generace mladších redaktorů (Zdeněk Bouček, Helena Dubničová, Zdena Vlašimská, Václav Bálek ad.). Nadále se věnoval svým úsměvným karikaturám a ve své tvorbě také stále častěji čerpal z archivních snímků (např. *Kabaret pro pamětníky* - 1977).

⁶⁶ Jeho jméno nechybí ani v programu *Ostře sledovaného Silvestra* z roku 1968, který se mnoha autorům a účinkujícím stal z hlediska rozhlasového působení osudným. Zelenkův humor a satira však nikdy nebyly upřeny vyhraněně politickým směrem. V karikované podobě postihoval spíše běžné denní situace.

⁶⁷ HUBIČKA, Jiří. *Odchod humoristův* [online]. 18. 10. 2011, [cit. 2013-12-17].

až 1964. Pořad moderovaly známé herecké osobnosti, mezi nimi například Oldřich Nový, Jaroslav Vojta, Eman Fiala, Jiřina Šejbalová, Jan Wericha a Jiří Štuchal.⁶⁸

„Léta 1959–1968 jsou považována za období renesance rozhlasu. Třebaže pod silným vlivem a řízením ÚV KSČ, s trvale fungující cenzurou a rigidními organizačně-technickými opatřeními i personálními zásahy, formovala se v Čs. rozhlase nová generace tvůrců. Vědomě se snažila navázat na nejlepší tradice rozhlasového vysílání a rozvíjet moderní a liberálnější formy i obsah pořadů.“⁶⁹

Avšak v období normalizace se rozhlas znovu ocitl v roli nástroje stranických a vládních orgánů. Nastolená autocenzura se projevila účinněji než dřívější cenzura oficiální. Mnoho zaměstnanců bylo propuštěno a v požadavcích na přijímání nových pracovníků převážily ve velké většině případů nad profesními schopnostmi argumenty kádrové, což samozřejmě vedlo k úpadku rozhlasového řemesla.⁷⁰ Velmi klesla například úroveň rozhlasových Silvestrů. Vysílání ztratilo profesionální úroveň a slaboduché angažované scénky nezachránila ani účast vynikajících herců.⁷¹

Na podnět ÚV KSČ byla v polovině roku 1974 založena Hlavní redakce zábavy (HRZ) a do jejího poslání byly vloženy prvky tzv. socialistické výchovy. Obnovil se model veřejně natáčených estrád, na jejichž vzniku se podílela krajská studia.

V říjnu roku 1977 však nastoupil jako nový šéfredaktor Josef Hajdučík, který si svým suverénním vystupováním dokázal ve vztahu k vedení rozhlasu získat respekt a pro redakci zábavy vydobýt poměrně výhodné postavení a slušné pracovní podmínky. S redakcí začali pravidelně spolupracovat zkušení autoři: Ondřej Suchý, Oldřich Dudek, Darek Vostřel, Jiří Melíšek či Miloslav Švandrlík. Úroveň autorských pořadů se postupně zvyšovala a na poměrně široké žánrové nabídce se podílely také pokusy o tzv. talk show (Waldemar Matuška, Jiřina Bohdalová, Vladimír Dvořák atd.). Pořady redakce zábavy (zejména kabaretní typy) vznikaly stále častěji v podobě nahrávek za účasti publika, což zvyšovalo dojem bezprostřednosti pořadů.

V osmdesátých letech působila rozhlasová zábava za stejných ideologicky podmíněných omezení jako ostatní tvorba. Jistá míra spokojenosti, kterou redakce u rozhlasových vedoucích postů vyvolala, však umožnila vytvoření prostoru pro přípravu programu, který byl v převažující části posluchačsky přijatelný a skutečně

⁶⁸ HUBIČKA, Jiří. *Zadáno pro dobrou náladu – pořad s hlasy slavných herců*. [online]. 25. 11. 2011, [cit. 2013-12-17].

⁶⁹ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*, s. 334.

⁷⁰ Tamtéž, s. 394.

⁷¹ *Silvestrovská ostuda*. [online]. [cit. 2013-12-17].

zábavný (například cyklus o kabaretu Červená sedma). V závěru osmdesátých let se pak redakci dařilo přivádět ke spolupráci jednak některé osobnosti, které po roce 1968 měly rozhlasové působení zakázané, jednak i mladší tvůrce z řad malých alternativních divadelních scén a seskupení (například Sklep, bratři Justové), kteří v rozhlasových podmínkách produkovali umírněně nezávislý humor.⁷²

6. TELEVIZNÍ ESTRÁDNÍ POŘADY

Následující část se dostává ke stěžejnímu tématu této práce – k televizním estrádám a je rozdělena do čtyř podkapitol. Nejdříve se věnuje Československé televizi a jejím zábavným programům. Na ně navazuje kapitola o stříhových pořadech, které později získaly své pravidelné zastoupení v televizním programu. Následuje kapitola o estrádách, jež se na televizních obrazovkách objevily s příchodem komerční stanice TV NOVA. Televizní Silvestry jako určité vyvrcholení celoročních snah v televizní zábavě tvoří poslední, samostatnou kapitolu tohoto oddílu.

6.1 Tvorba Československé televize

Již v samotných počátcích československého televizního vysílání nechyběly na obrazovce zábavné pořady varietního typu postavené na skečích. Protože slovo "varieté" znělo v českém prostředí padesátých let příliš "buržoazně", vžil se pro tyto pořady název „estráda“, který se k nám dostal ze Sovětského svazu a proti němuž nemohl nikdo nic politicky namítat.⁷³ Výrobu programů však komplikovala úroveň tehdejších televizní technologie: „za absolutně nedostatečných technických podmínek hledali televizní tvůrce specifický jazyk televize a v kompromisech s oficiálními požadavky ji formovali jako kultivované médium.“⁷⁴

V prvních letech vysílání se televize jako médium podceňovala, bylo málo koncesionářů a lidé, co ji dělali, byli nadšenci. Zkoušeli ovšem nejrůznější věci

⁷² JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*, s. 384 n.

⁷³ ŠMÍD, Milan. *Historie televize v ČR - 4: Kouzlo přímého přenosu - diváci objevili televizi*. [online]. [cit. 2013-03-28].

⁷⁴ CYSAROVÁ, Jarmila. *Československá televize a politická moc 1953-1989*, s. 537.

a improvizovali. V oblasti televizní zábavy se už v počátcích také založila tradice některých úspěšných programových typů a formátů, například televizních Silvestrů.

Enormní popularitu si získala historicky první zábavná soutěž Československé televize s názvem *Hádej, hádej, hadači* (1955), kterou na obrazovky přivedl Jan Pixa, jeden z prvních slavných televizních moderátorů. Kromě znalostní, kvízové části, soutěž zahrnovala i estrádní výstupy, písničky a scénky. Pro diváky byl tento žánr velmi přitažlivý a působil jako senzace. Obdobou ve své době legendárního pořadu se pak o několik let později stala soutěž *Desetkrát odpověz*.⁷⁵

Až do roku 1958 byly i estrády a kabarety dosti kvalitní, i když politická satira v nich nebyla. Pokles kvality televizních pořadů nastal v letech 1958 – 1964. Televize se stala důležitým sdělovacím prostředkem, ukázala se jako silné médium a vypracovala si významné místo ve veřejném životě. Toho si byla vědoma i KSČ a na konci 50. let se vysílání dostalo pod drobnohled. Televizní zábava byla tvořena v duchu aktuálních ideologických dogmat, její témata a formy musely odpovídat stranou povoleným tendencím. Jarmila Cysařová uvádí, že kromě politických a ideových deliktů byly nejčastější příčinou zásahů cenzorů právě zábavné pořady, estrády a extempore herců: např. když v estrádě *Se srdcem divno hrát* Jiří Štuchal prohlásil, že by se měl zřídit ústav pro zkoumání psychických abnormalit se zřetelem na plánované hospodářství.⁷⁶

Satirický pořad *Člověče, nezlob se* z roku 1957 se stal podnětem k rozsáhlé personální čistce o rok později, která na několik let zdecimovala řadu televizních tvůrců. Kolik tehdy rozdělaných kvalitních projektů skončilo či zamýšlených věcí vůbec nevzniklo a k jaké kulturní školdě došlo nevyužitím skutečně dobrých autorů, herců a interpretů dnes již nezjistíme.

Vysílalo se v reálném čase. Nic se nemohlo vrátit zpět - nejen z uměleckého hlediska, především politicky, takže cokoli, co se mělo objevit na obrazovce, muselo projít cenzurní kontrolou. Až do roku 1968 byla v Československu cenzura předběžná. Při přímém přenosu seděli cenzoři přímo v režii a razítkovali každý list scénáře. Pokud se tvůrci odchýlili od schváleného, přišly sankce.

Usnesení Ústředního výboru KSČ ze dne 24. Května 1960 „O stavu a nových úkolech Československé televize“ za zvlášť slabou stránku televizního programu považovalo úsek zábavných pořadů: „*Mají nízkou ideovou i uměleckou úroveň. Zábavné hudební pořady je nutné zbavit banality a sentimentálnosti. Je nesporné, že současný*

⁷⁵ ŠUBÍŘOVÁ, Lenka. *Televizní soutěže v česku v letech 1989 – 2004*, s. 26

⁷⁶ CYSAROVÁ, Jarmila. *Československá televize a politická moc 1953-1989*, s. 525.

*stav v televizi je odrazem celkového stavu na tomto úseku. Je třeba, aby se televize nespokojovala s touto situací. Televizní pracovníci se nemohou vymlouvat na tento stav, ale je jejich povinností ovlivnit tuto oblast náročností na všechny pořady, aby došlo k výraznému zlepšení jak v televizním vysílání, tak i na estrádních scénách. Televize musí kolem sebe soustředit schopné autory a umělce k vytváření vzorových estrád.*⁷⁷

Když do Československé televize nastoupil jako ústřední ředitel Jiří Pelikán, rozhodl se, že bude některým cenzurním zásahům čelit a občas mu to prošlo. Jak uvádí Cysařová, Pelikán bránil tvůrce proti aroganci moci.⁷⁸

V éře jistého uvolnění v umělecké oblasti pracovali režiséři a autoři jako Ivo Paukert, Alexej Nosek, Zdeněk Podskalský, Gustav Oplustil, Ján Roháč a řada dalších, kteří měli co přinést, uměli to napsat a natočit. Tvůrčí potenciál jim nabídla vzedmutá vlna různých tzv. divadélek malých forem. Tvořila se estrádní pásma, formovaly se hudební skupiny a na televizních obrazovkách se objevila nová sestava zpěváků a zpěvaček. Etablovali se herci jako Suchý a Šlitr, herci kolem Darka Vostřela, Ladica a Satinský a později také Miloslav Šimek, Luděk Sobota, Petr Nárožný či Josef Dvořák. Na televizní obrazovku poprvé v nezanedbatelné míře přišli herci jako Jiří Sovák, Vlastimil Brodský, Stella Zázvorková, Václav Štekl, Jiřina Bohadalová, Jiří Lír, Lubomír Lipský, Miloš Kopecký, Jaroslav Štercl, Miroslav Horníček a Vladimír Menšík, kteří ji pak vesměs ovládli na celá následující léta.⁷⁹

Po srpnu roku 1968, v zemi obsazené vojsky Varšavské smlouvy, se sdělovací prostředky staly jedním z hlavních mocenských nástrojů, které výrazně napomáhaly šířit a udržovat ideologii. Znovunastolení totalitního režimu v 70. letech znamenalo absolutní podřízení televize aparátu komunistické strany. Vedoucí funkce v ČST obsadili lidé posluhující moci a vnitřní televizní autocenzura předčila omezující zásahy někdejších do televize dosazovaných cenzorů. Vnitřní klima se diametrálně lišilo od dřívějších let šedesátých a od období „Pražského jara“, kdy televize poprvé za dobu své existence zažila několik měsíců svobody slova. Největší pozornost byla sice upřena na literárně dramatickou tvorbu, kritika se však dotýkala všech vysílání uměleckého programu, včetně zábavných pořadů. Byly zpracovány ideově-tematické plány,

⁷⁷ VRABEC, Jan. *Organizace televizní tvorby: Základní vývoj podmínek tvorby a výroby programu v prvních patnácti letech činnosti Československé televize*, s. 41.

⁷⁸ CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Československá televize a politická moc 1953-1989*, s. 526.

⁷⁹ JUNEK, Václav. *Velké televizní Silvestry Vladimíra Menšíka*, s. 84 nn.

schvalované v konečné verzi vedením KSČ. Nastolené mocenské mechanismy pak přetrvaly až po listopad 1989.⁸⁰

Po celou dobu okupace naší země sovětskou armádou bylo požadovanou ideovostí nejméně postiženo hudební vysílání, slovo bylo hlídané mnohem více, a to i v redakci zábavných pořadů. Jak uvádí Cysařová, pro televizního Silvestra, který byl nejsledovanějším večerem roku, byla pravidelně ustavována komise, která hlídala, aby písnička či scénka nevybočila z příslušného ideového rámce, a aby na obrazovce nevystoupil někdo z proskribovaných bavičů nebo zpěváků.⁸¹ Ten systém byl hrozný v tom, že tvůrci a umělci byli v neustálém područí někoho, kdo o nich rozhodoval. Byli závislí na lidech, které neznali a kteří řídili média. Neexistoval však konkrétní seznam lidí, co nesmí na obrazovku, ani přesné podmínky toho, co se může a co ne. Nikdy jste vlastně nevěděli, co se vám může stát, komu se nebudete „líbit“. To bohužel zničilo do značné míry iniciativu tvůrců v 70. letech.

Sítem stranických prověrek neprošla celá řada pracovníků, kteří byli nuceni televizi opustit. Přesto však bylo co vysílat. Zásahu na tom mělo spuštění druhého programu Československé televize, kde vznikala celá řada autorských titulů, jimiž bylo možné doplnit zábavné vysílání a především každoroční silvestrovské show. Navíc již tvořila generace skutečných televizních autorů a odstartovala éra velkých zábavných pořadů určených pro hlavní sobotní vysílací čas, z nichž některé jsou dodnes reprízovány.⁸²

Druhý program byl plánovaný již v polovině 60. let, přičemž v roce 1968 byla jmenována skupina pracovníků, která koncipovala jeho programovou skladbu. Rozhodlo se, že nebude na bázi konkurenční, ale alternativní. Vysílání začalo v květnu roku 1970, redakce tvořili zkušení lidé a praktici a základní páteří zábavného vysílání se stala forma cyklů. Zajištěny byly také přenosy z divadel, činohra, opera i opereta. Mezi vysílané cykly patřil pořad s portrétem slavných umělců s názvem *Jak začínali*, pořad *52 komiků* či cyklus *Dvacet minut s písničkou* věnovaný převážně začínajícím zpěvákům a skupinám. G. Oplustil vzpomíná, jak výrazně druhý program obohatil jeho profesi. Setkal se s mnoha novými lidmi, kteří přinášeli zajímavé náměty a nabízeli scénáře, s nimiž na prvním programu neuspěli. Protože se spěchalo s výrobou a navíc

⁸⁰ CYSAROVÁ, Jarmila. *Československá televize a politická moc 1953-1989*, s. 533.

⁸¹ CYSAROVÁ, Jarmila. *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce, 1985-1990*, s. 24 nn.

⁸² JUNEK, Václav. *Velké televizní Silvestry Vladimíra Menšíka*, 98 nn.

jen málo domácností mělo v té době signál druhého programu, mohli provádět různé experimenty.⁸³

Gustav Oplustil na druhém programu prosadil televizní kabaret, který připravoval a režíroval společně s Darkem Vostřelem: „*Kabaret samozřejmě vyžaduje nějakou tu satirickou scénku nebo parodii – to je nezbytný žánr. Záměrně jsme zvolili cestu, že půjde o starý lidový kabaret, jakoby z minulých dob, takové to retro. V tom se mohou objevovat různá podobenství, aktuální i pro současnost. Nazvali jsme to dílko Kabaret u Zvonečku.*“⁸⁴ Celkem se natočilo čtrnáct dílů a v pořadu se objevilo mnoho herců a zpěváků, kteří na prvním programu tento druh zábavy dělat nemohli. Kolektiv, který pořad připravoval, se však postupně měnil. Nejdřív měl zákaz na obrazovce skladatel a kabaretiér Jaromír Vomáčka a nesměly se hrát ani jeho úspěšné skladby. Zůstal ovšem v pozadí a pod pseudonymem měl autorskou činnost v každém dílu kabaretu. Následně museli změnit dirigenta a postižený byl i Darek Vostřel, který nesměl být uváděn v titulcích, ani vystupovat na obrazovce. Autorem a režisérem tedy oficiálně zůstal pouze pan Oplustil, na scénáři i na režii se však Darek Vostřel nadále podílel. V *Kabaretu U Zvonečku* vystupovalo mnoho komiků a komediálních herců, dnes by se již takový kabaret dohromady nesestavil. Účinkoval zde Vladimír Menšík, Lubomír Kostelka, Josef Bek, Josef Beyvl, Jiří Lír, Vlastimil Bedrna a Jiří Šašek, Jiřina Bohdalová, Ladislava Kozderková, Josef Dvořák a Karel Augusta, Jaroslav Štercl, Jiří Štuchal, Josef Kobr, Karel Effa, Rudolf Pellar, Ljuba Hermanová, Václav Štekl, Milan Neděla, Felix Holzmann, Helena Růžičková, Lubomír Lipský a další.⁸⁵

Po nesporných úspěších dramaturgie druhého programu však v roce 1972 vedení rozhodlo, že jeho redakci zruší. Velký podíl na tom měla představitelka normalizace v ČST Milena Balášová, která toto rozhodnutí prosadila. Někteří členové redakce byli propuštěni, jiní se vrátili do redakcí prvního programu.

V polovině 70. let se začal vysílat další sobotní pořad v kabaretním stylu s názvem *Kabaret u dobré pohody*. Na rozdíl od svého předchůdce byl již současný a bližší revue. Režie se měl chopit Zdeněk Podskalský, pro televizi však měl náhle zastavenou činnost, takže natáčení prvních dílů se ujal Alexej Nosek. I zde se podařilo uplatnit některé umělce, na jejichž zakazy se časem zapomnělo, třeba legendární

⁸³ OPLUSTIL, Gustav. *Za humorem cestou necestou*, s. 165 nn.

⁸⁴ Tamtéž, s. 187.

⁸⁵ Tamtéž, s. 197 nn.

swingovou zpěvačku Inku Zemánkovou.⁸⁶ Původní koncept kabaretu složeného z rozmanitých čísel se střídajícími se průvodci byl později nahrazen monotematickými pořady se stálými průvodci – F. Filipovským, D. Veškrnovou, K. Štědrým.

Scénárista Oplustil píše, že přestože byla cenzura, snažili se tvořit vše tak, jak nejlépe to šlo a bylo pro ně důležité, aby byl divák v sobotu večer spokojen: „*Věděli jsme dost přesně, jaká generace před obrazovkou sedí a co očekává. Příkladem nám byli staří principálové kočujících společností, jejichž heslem bylo: na scéně se musí hrát repertoár, na který přijde publikum.*“⁸⁷

Velkým projektem, který se v 70. letech nadějně vyvíjel, bylo *Televarieté*. Pořad se zpěváky, varietními a cirkusovými umělci, artisty, kouzelníky, žonglery a tanečníky. Textové předlohy pro *Televarieté* připravoval Vladimír Dvořák, na jejich dotváření se však podíleli další tvůrci a členové televizního štábu.⁸⁸

V sedmdesátých a osmdesátých letech se doménou zájmu diváků staly jednoznačně seriály a inscenace na pokračování, v nichž lidé pomíjeli nebo odpouštěli propagandistické ideové pozlátka. Tvorba tohoto typu započala *Nejmladším z rodu Hamrů* a jejím vyvrcholením byl seriál *Okres na severu*.

Kvalitní zábava existovala v rámci *Televizního klubu mladých* (TKM), který se poprvé na obrazovkách objevil v únoru roku 1973. Největší slávu pak zažíval na přelomu 70. a 80. let. Nicméně i přes jeho velkou sledovanost začalo, právě v tomto období jeho největší popularity, docházet k přesouvání a odstraňování některých členů úspěšného týmu. To vyvrcholilo v roce 1984 nuceným odchodem hlavního moderátora Jana Valy.⁸⁹

Zřejmě nejúspěšnějším pořadem v rámci TKM byla *Hitsarada*, která začala vysílat roku 1978. Šlo o písničkovou soutěž, jež se točila v terénu a kde diváci vybírali tu píseň, která se jim nejvíc líbila. Jednotlivé písničky uváděli Karel Šíp a Jaroslav Uhlíř a do spojovacích textů postupně přidávali minigagy, vtipné dialogy a miniscénky. Přestože byl pořad úspěšný, Karel Šíp uvádí, že tu opravdovou, velkou televizní zábavu udávalo *Televarieté* a tento „oficiální proud“ by se jich vůbec nedotkl, kdyby nebylo posledního ze slavné trojice Silvestrů uváděných Vladimírem Menšíkem, v němž spolu s Uhlířem účinkovali. „*Nemusím jistě zdůrazňovat, že prvně se ukázat širší divácké obci právě na Silvestra a právě mezi takovými mistry zábavy nám tehdy připadalo jako*

⁸⁶ Tamtéž, s. 194 nn.

⁸⁷ Tamtéž, s. 323.

⁸⁸ BOHDALOVÁ, Jiřina a Petr HORA-HOREJŠ. *Měla jsem štěstí na lidi*, s. 133 nn.

⁸⁹ KOLÁČKOVÁ, Terezie. *Televizní klub mladých v letech 1973-1984: témata, aktéři, ideologie*, s. 43.

*stanout na vrcholu Olympu. Ano, mezi božstvem. (...) Přes hlavní hradbu jsme se dostali, prošli sítím v rukách dvojice Roháč – Dietl, což dodnes považuju za rozhodující krok do velké televizní zábavy.*⁹⁰

Jestliže sedmdesátá léta byla v televizní zábavě dobou vrcholné opatrnosti vůči politickému režimu, léta osmdesátá znamenala postupné uvolňování poměrů a mezi řadou nezáživných zábavných pořadů, se objevilo několik výjimek, které se vymykaly se zajetých kolejí.

Počátkem osmdesátých let začal Luděk Nekuda vytvářet a uvádět vlastní zábavný pořad s názvem *Sešlost* (Příloha č. 3).⁹¹ Sázel na inteligentní slovní humor a také na hosty, kteří byli většinou diváků neznámí, nebo se na televizní obrazovce objevovali do té doby jen zřídka. Nekudovi pak sekundoval velice úspěšně herec a komik Jiří Císler. Nekonvenčně pojatý zábavný pořad výjimečně tvůrčí a interpretační dvojice se těšil velkému diváckému zájmu. Často se vysílal živě, byl provázaný zcela nadstandardní sledovaností, ale trpěl také množstvím cenzurních zásahů. Mezi hosty, které si Nekuda pozval do programu, patřili Jiří Wimmer, Miloš Kopecký, Miloslav Šimek, Iva Janžurová, Luděk Sobota či Karel Černoch. Roku 1988 bohužel vše skončilo tragickou smrtí Lud'ka Nekudy. V domě, v němž bydlel, se zřítíl ze schodiště a následně zemřel na krvácení do mozku. Jak uvádí Císler, po jeho odchodu musela televizní *Sešlost* skončit, protože druhého Nekudu nepotkal: „*Luděk bohužel odešel, a tak se to nedá opakovat. Je to zvláštní, ale když z dvojice jeden odejde, je marné hledat jiného rovnocenného partnera. Jistě by o tom mohl vyprávět Werich, i když on měl alespoň štěstí na Horníčka, Jirka Suchý nebo Slávek Šimek. Prostě – nový partner nebo partnerka se může najít, ale už to není ono. Sám jsem se o něco podobného pokoušel, ale druhého Lud'ka jsem nenašel.*“⁹²

V osmdesátých letech se v sekci estrádních pořadů rozběhlo několik úspěšných cyklů. V roce 1982 to byl seriál *Možná přijde i kouzelník*, který přinesl obrovskou popularitu Jiřímu Lábusovi a Oldřichu Kaiserovi. Jeho název vymyslel scénárista František Polák: „*Když jsem ještě jako muzikant hrál se svou kapelou na jedné vesnické zábavě, byl tam takový ten poutač, který lákal na posvácení a umělce z Prahy a končil:*

⁹⁰ ŠÍP, Karel. *Skopičiny mého života*, s. 118.

⁹¹ Kromě toho tu byla i „*Sešlost*“ jako dramatický pořad, s nímž Císler a Nekuda objížděli vždy beznadějně vyprodané divadelní sály po celé republiky.

⁹² KOLÁČEK, Luboš Y. *Hravý šoumen Jiří Císler*, s. 94.

*možná přijde i kouzelník. Mně se to strašně zalíbilo a řekl jsem, že tak nazvu ten nový pořad.*⁹³ Tomuto pořadu se budu dále věnovat v samostatné kapitole.

Mezi další zábavné pořady, které se vysílaly, patřily *Humoriády Felixe Holzmann*a či *Galasuperšou* režiséra Jiřího Adamce, jež byla postavená na konverzačním a situačním humoru dvojice Karla Šípa a Jaroslava Uhlíře. *Zůstává faktem, že televize se v těch letech dělala snadněji než dnes. Nebyla konkurence a bylo mnohem více peněz na realizaci velkých a nákladných revue.*⁹⁴

V září roku 1987 se poprvé vysílala *Manéž Bolka Polívky*, jež se stala jedním z nejvýraznějších a nejsledovanějších pořadů brněnského televizního studia. „*Líbila se mi představa, že klaun vykopávaný z manéže se jí tady zmocnil a je v ní šéfem. Je to vlastně o dvou polohách. O té královské a o té šaškovské*“,⁹⁵ říká Bolek Polívka. Pořad kraloval televizním večerům i v devadesátých letech a natáčí se do současnosti. V rozmanitém programu se vystřídaly desítky známých herců, zpěváků, artistů, akrobatů, iluzionistů, hudebních skupin a dalších umělců. V devětačtyřicátém pokračování například vystoupil divadelní soubor Cirk La Putyka, který předváděl cirkusové výstupy. „*Manéž je dneska skoro poslední původní formát, protože jinak jsou to všechno formáty převzatý*“,⁹⁶ říká režisér Rudolf Chudoba.

V roce 1990 začala ČST vysílat zábavný program *Šaráda* s podtitulem *závislý zábavný občasník*. Pořadem provázeli Karel Šíp a Jaroslav Uhlíř a navazovali na své dřívější televizní počiny – *Hitšarádu*, *Galasuperšou* či pořad *Klip klap*. Režiséry byli Antonín Vomáčka a Viktor Polesný. Natáčelo se do roku 1996 a šlo o jeden z posledních cyklických estrádních pořadů České televize propojujících konverzační humor s písněmi.

6.2 Zlatý fond televizní zábavy

Devadesátá léta přála návratům do televizních archivů, i když stále probíhalo také natáčení nových děl některých pořadů z let osmdesátých. Například *Televarieté* se natáčelo až do r. 1998. Trend reprízování jednotlivých programů trvá (nejen) v České

⁹³ Abeceda ČT. *O historii pořadu Možná přijde i kouzelník* [online]. [cit. 2013-12-01].

⁹⁴ OPLUSTIL, Gustav. *Za humorem cestou necestou*, s. 323.

⁹⁵ *Manéž Bolka Polívky*. [online]. [cit. 2013-12-20].

⁹⁶ *Manéž Bolka Polívky. Rozhovor s tvůrci*. [online]. [cit. 2013-12-02].

televizi dodnes. V posledních letech zároveň vzniklo mnoho stříhových pořadů, které vzpomínají na herecké a pěvecké osobnosti televizní zábavy a divácky oblíbené scénky.

Patří mezi ně:

- pořad *To je šoubyznys* (1996) s Helenou Vondráčkovou a Jiřím Kornem⁹⁷
- cyklus *Proč bychom se nebavili, když nám Pánbůh archiv dal* (1997), realizovaný Ivo Paukertem a moderovaný Markem Ebenem
- *Hitparáda televizní zábavy* s Martinem Dejdařem (2006)
- *Nezapomenutelné scénky* (2008), *Legendární dvojice* (2008), *Deset zastavení s mistry zábavy* (2010), *Legendární historky* (2011) nebo pořad *Slavné dialogy* (2011), všemi provázel Václav Postránecký
- stříhové zábavné pořady o herecké legendě Vladimírovi Menšíkovi: *Nezničitelný Vladimír Menšík* (2005) a *Vladimír Menšík nonstop* (2005)
- slavné scénky komika Felixe Holzmana v pořadech *Odkud já vás znám* (2003), *Tak mi tedy řekněte* (2004) či *Řekněte mi, kdo to je* (2004).⁹⁸

V rámci oslav 60 let vysílání (1. 5. 2013) nabízela Česká televize po celý jubilejní rok na programech ČT1 a ČT2 díla ze zlatého fondu a připravila také program věnující se televizní zábavě. Historii jejího vzniku přiblížila divákům zábavná show Miroslava Donutila a jeho hostů s názvem *Televizní legendy*. Nejlepším momentům uplynulých šedesáti let televizního vysílání v oblasti zábavy se věnoval také galaprogram *Teleautomat zábavy* a pořad *Ještě jednou Galashow 60* s Jiřinou Bohdalovou a jejími hosty.⁹⁹

Své místo ve vysílání mají také stříhové pořady s nejúspěšnějšími silvestrovskými scénkami v podání oblíbených herců a komiků jako *Zas je tady Silvestr*, *Silvestry Vladimíra Menšíka* či *Silvestrovský koktejl* uváděný Martinem Dejdařem.

⁹⁷ V roce 1998 na tento pořad volně navázala revue *Šoubyznys*. Nejednalo se však již o archivní snímky, ale o čísla zcela nová. Velkou inspirací pořadu bylo podle tvůrců také *Televarieté*, jeho humor a široce založená obliba u řadového diváka.

⁹⁸ *Zábavné pořady v aktuálním programu*. [online]. [cit. 2013-12-03].

⁹⁹ *Česká televize oslavuje s diváky 60 let vysílání*. [online]. [cit. 2013-12-03].

6.3 Estrády televize Nova

V únoru roku 1994 začala vysílat celoplošná komerční stanice TV Nova. Její úspěch se dostavil okamžitě. Již v prvním roce vysílání se stala nejsledovanějším programem. „*Když se k desátému výročí televize Nova v médiích hodnotil její vliv na českou mediální scénu, mnoho odborníků se shodlo na tom, že vznik první celoplošné komerční stanice zásadním způsobem ovlivnil zvláště dvě složky televizního programu – zábavu a zpravodajství,*“¹⁰⁰ píše Zdeněk Koukolíček.

Již v roce 1994 se na obrazovce objevil zábavný pořad Ivana Mládka a jeho skupiny Banjo Band s názvem *Čundrcountryshow* (1994). S televizí pak Mládek spolupracoval také jako moderátor a autor zábavné show *Country estráda* (2002). Mezi nejpopulárnější pořady, které Nova v prvním roce vysílání realizovala na poli televizní zábavy, patřila *Ruská ruleta* (1994) moderovaná Markem Ebenem, kde populární komici Kaiser a Lábus připravovali improvizované scénky na náměty televizních diváků. Oblíbený byl rovněž pořad *Na vlastní nebezpečí* (1994) s Martinem Dejdarkem a Petrem Vackem.

Zábavné původní pořady však v prvních letech patřily spíše mezi okrajovější žánry programu nové stanice a dominovaly americké filmy a seriály. Změna nastala v letech 1997 a 1998. Jak uvádí Milan Šmíd, televize Nova se ocitla v krizi, jež souvisela s poklesem sledovanosti americkým seriálů. Přišla tedy s heslem „Nova Vás baví“ a americké seriály vystřídala původní česká televizní zábava. „*Je zajímavé, že Nova zabodovala zábavou, kterou Česká televize opustila. Například Hana Zagorová měla svůj pořad na Československé televizi, Dluhy Hany Zagorové, a žádný velký úspěch to nemělo. Pak si Zagorovou vzala do svého 'šrotáku' Nova a Hogo Fogo se stalo hvězdou. Tam šlo třeba i o to, že Česká televize měla zábrany pustit na obrazovky takové ty Michaly Davidy a podobně. Nova ty zábrany neměla a najednou se ukázalo, že to ty lidi chtějí,*“¹⁰¹ říká Milan Šmíd. Nova ve svém novém zaměření vzkřísila žánr estrády. Mezi baviče, kteří se dokázali prosadit, patřil Petr Novotný (*Novoty*). Karel Šíp (*Skopičiny*), Luděk Sobota (*Senzibilšou*) a další a znovu ožily stálice pop music z let minulých.

¹⁰⁰ KOUKOLÍČEK, Josef. *Kult televizního Silvestra v českých zemích*, s. 47.

¹⁰¹ Rozhovor s Milanem Šmídem. In: KOUKOLÍČEK, Josef. *Kult televizního Silvestra v českých zemích*. Příloha, s. 130.

Zábavná show *Novoty* (1997) spočívala především v nejrůznějších převlecích a kostýmech Petra Novotného (Příloha č. 4). Celkem se natočilo 26 dílů a k účinkování do pořadu si moderátor zval řadu hostů. V komických scénkách často vystupovali Yveta Blanarovičová, Václav Vydra a Jana Boušková. Základ tohoto pořadu byl postaven na historkách Petra Novotného, přičemž častým tématem vyprávění byla jeho rodina, především pak manželka a také jeho snaha zhubnout. Publikum lákal rovněž na vtipy a své příběhy z cest. Ve své době zažívaly *Novoty* velký úspěch a patřily také mezi divácky nejsledovanější pořady roku. V divácké anketě oblíbenosti televize Nova – *Anno '98* tento cyklus získal titul pořad roku 1998 a Petr Novotný se stal nejoblíbenějším „showmanem“ roku.¹⁰² Ve stejném duchu byly vysílány také televizní silvestry s Petrem Novotným či podobně koncipovaný zábavný pořad *Dobroty* (2001), který v podstatě *Novoty* nahradil a vysílal se do roku 2004.

V roce 2000 stanice začala vysílat pořad s Adélou Gondíkovou a Daliborem Gondíkem s názvem *Go Go šou*. Televizní program plný písniček a scének, hlavně z tvorby sourozenců Gondíkových, se natáčel po dobu pěti let a z novodobých estrád se zřejmě nejvíce snažil připodobnit úspěšnému *Televarieté*. Pravidelnými hosty byli také Felix Slováček, Patrik Hezucký a Renata „Kajdžas“ Angelov a vystupovalo zde množství českých zpěváků, zpěvaček a tanečních skupin.

V posledních letech Nova upustila od výroby pravidelných hudebně-zábavných pořadů a zaměřila se především na vlastní tvorbu seriálů - například *Ulice*, *Ordinace v růžové zahradě* či *Gympl s (r)učeným omezeným*. Pokouší se rovněž o natáčení sitcomů – *Comeback*, *Helena* či *PanMáma*. Nezastupitelné místo v programu pak mají také reality show jako *Výměna manželek*, *Hlas Československa*, *Farma* apod. Na nostalgii svých diváků přesto nezapomíná a současně vysílá i archivní pořady původní zábavné tvorby. V roce 2013 spustila nový kanál s názvem *Telka* a s ním se na televizní obrazovky vrátily reprízy některých zábavných pořadů (*Horoskopičiny*, *Novoty*, apod.)

¹⁰² SPÁČILOVÁ, Mirka. *Diváci televize Nova milují Novoty Petra Novotného* [online]. 25. 01. 1999, [cit. 2013-11-15].

6.4 Televizní Silvestr

V archivu ČT je zachována zpráva z listopadu 1953 obsahující plán vysílání na závěr roku, jež dokazuje, že již v prvním roce existence televizního vysílání byla založena tradice celovečerních televizních estrád posledního dne roku. O Silvestra 1953 vysílala televize od osmi večer přes půlnoc a program obsahoval mimo jiné scénky a samostatné výstupy populárních humoristů Horníčka, Filipovského, Marvana, Buriana a Wericha. Jednotlivá čísla a vystoupení byla prokládána hudbou estrádních a jazzových orchestrů.¹⁰³ Silvestrovským programem také odstartovalo druhé televizní studio Ostrava (31. 12. 1955).

„Silvestr v Československu, to byla specialita. Musel být vždy původní a předpokládalo se, že začne v šest nebo v sedm večer a bude trvat hodně přes půlnoc. Před tímto blokem a za ním mohly být starší pořady jako reprízy. (...) V cizině většinou nasadili v ten večer nějakou veselohru nebo klasickou operetku, pustili pár písniček a měli pokoj. U nás by tohle vyvolalo vrchol nespokojenosti. Divák žádal premiérové pořady s našimi umělci – cizinci jej příliš nezajímali!“,¹⁰⁴ píše Gustav Oplustil.

Silvestrovská zábava si vytvořila osvědčenou formu, a sice několikahodinový program složený ze zábavných dialogů, anekdot, scének, varietních vystoupení a bloků písniček. Při přípravě programů se neustále diskutovalo o jeho charakteru, ideové stránce a zejména o jeho reálné náplni. Cokoli se stalo v éře původních živě vysílaných pořadů, už se jednoduše nedalo odestát. Neustále probíhaly další a další verze obsazení a přesvědčovali se umělci, aby v pořadu účinkovali. Jak uvádí Václav Junek, odporu z jejich strany ale zase tolik nebylo. Mihnout se právě na Silvestra obrazovkou totiž bylo důležité pro upevnění jejich pražských pozic a ještě větší cenu to mělo pro ty umělce, které živily zájezdy a agenturních scény.¹⁰⁵

S příchodem telemagnetického záznamu byla případná technická, umělecká či politická „chyba“, jež vznikla během natáčení, okamžitě zpětně k vidění a „*touto cestou přišlo teprve to pravé eldorádo pro celé zástupy tehdy už 'normalizačních' rudých činovníků, kteří měli k takovému natočenému materiálu vždy co říct.*“¹⁰⁶ Tehdejší obecná úroveň daného oboru navíc znamenala, že opravit něco stříhem se mohlo jen

¹⁰³ ŠMÍD, Milan. *Historie televize v ČR - 5: Z Prahy do celé republiky*. [online]. [cit. 2013-03-28].

¹⁰⁴ OPLUSTIL, Gustav. *Za humorem cestou necestou*, s. 213.

¹⁰⁵ JUNEK, Václav. *Velké televizní Silvestry Vladimíra Menšíka*, s. 91 n.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 97.

za cenu dalšího přepisu celého zhruba třicetiminutového základního pásu. Tvůrci aktuálních programů tak byli dlouhé měsíce vystavováni neustálému stresu a politickému tlaku, televizní Silvestr se stal *strategickým materiálem, ostře sledovaným tématem a také permanentní noční můrou vedení Československé televize sedmdesátých let 20. století.*¹⁰⁷

Dodnes jsou nejvíce ceněny Silvestry režiséra Jána Roháče z let 1977, 1978 a 1979,¹⁰⁸ jejichž průvodcem byl Vladimír Menšík (Příloha č. 5). Výrazným znakem těchto show byla účast publika složeného z herců, zpěváků, a dalších lidí známých z televizní obrazovky. Silvestr z roku 1977 také jako první založil tradici „drahých“ televizních programů související s výstavbou nebývale náročné dekorace ve Studiu číslo 4 na Kavčích horách: *„Vešli jsme, žasli jsme. (...) Dnes naprosto neprávem zapomenutý a přitom vždy Bohem a inspirací navštívený Roháčův televizní architekt Miroslav Pelc postavěl „čtyřku“ diváckým, vysoko stoupajícím amfiteátre s protilehlým trojitým orchestřištěm, příslušným schodištěm „á la Hollywood“ a obrovským volným patrem mezi tím, ozdobeným jakousi rozměrnou futuristickou soustřednou grafikou. To vše dotvořeno nekonečným černým obzorem, rozbitým efektními stříbrnými hvězdičkami, a vyvedeno v teplé béžové a neapolské žluté barvě, v polopropustných zrcadlech a v kašmírovém mramoru. (...) Celý štáb stál dlouho uprostřed té dosud nikdy neviděné efektní nádhery,*¹⁰⁹ vzpomíná Václav Junek, který tehdy na Silvestru spolupracoval jako asistent režie. Velké finanční prostředky byly rovněž vynaloženy na pořízení desítek nových kostýmů a masek pro balet, na působení orchestrů i sólistů a především na soustředění zhruba sto padesáti herců, zpěváků a umělců na stejné místo a ve stejném čase, což bylo v televizi do té doby opravdu něco nevídaného. Vše samozřejmě schvalovali „kulturní dohlížitelé“ a v programu se objevilo mnoho výstupů poplatných příslušné době. Také se vedly permanentní spory o účinkování některých herců, jako byl Miloš Kopecký, Miroslav Horníček, Milan Lasica, Július Satinský a především Jitka Molavcová a Jiří Suchý. Režiséru Roháčovi se je nakonec podařilo v programu udržet.¹¹⁰

Po tragické smrti Jána Roháče v říjnu roku 1980 nastoupil Jiří Adamec se svým týmem. V roce 1981 natočil svého velkého Silvestra z pražského Paláce kultury, jež

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 108.

¹⁰⁸ Pořady nesly název: *Silvestr na přání aneb Či jsou hory Kavčí* (1977), *Silvestr hravý a dravý* (1978) a *Hrajeme si jako děti* (1979).

¹⁰⁹ JUNEK, Václav. *Velké televizní Silvestry Vladimíra Menšíka*, s. 148.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 125 nn.

uváděli Miloš Kopecký a Ivana Andrllová. Na spolupráci s panem Kopeckým vzpomíná Adamec takto: *jemu se už nechtělo, protože to bylo jinak, než jak by to viděl on. On by byl raději s kumpány, než aby hrál s nějakou mladou holčkou roli bonviána. Taková však byla koncepce a bohužel můj omyl, i když jsme se hodně snažili.*¹¹¹ V následujících letech se k televizním Silvestrům ČST vrátili jejich dřívější režiséři jako Alexej Nosek, Zdeněk Podskalský či Ivo Paukert. V roce 1986 se vysílalo speciální *Silvestrovské Televarieté* tradičně s Jiřinou Bohdalovou a Vladimírem Dvořákem. Moderování televizních Silvestru již České televize se několikrát ujala Tereza Kostková pod režii Michaela Čecha. Také televize Nova nabízela silvestrovský program. Na velké estrády sázela především v letech 1999-2003, kdy se režie chopil Jiří Adamec. V pozdějších letech vysílala živé show s názvem *Mejdan roku z Václaváku*.

7. ANALYZOVANÉ POŘADY

V následující části provedu rozbor vybraných pořadů - *Televarieté* a *Možná přijde i kouzelník*. *Televarieté* bylo první velkou cyklickou estrádou a také jakýmsi vzorem pro některé další estrády. Oba pořady v jisté míře dobře postihují stav společnosti v dané době. Pokusím se poukázat na jejich charakteristické znaky, nalézt případné podobnosti a rozdíly a vystihnout jejich základní koncept. Zaměřím se na to, jak vznikaly a jaká byla náplň jejich programů. Zdrojem informací budou především jednotlivé díly pořadů (uvedené ve zdrojích), ale využiji také komentáře hlavních protagonistů (memoáry, rozhovory), jež by měly rovněž pomoci osvětlit atmosféru, v níž vznikaly. V další kapitole, která bude zkoumat proměnu televizních estrád, zasadím tyto pořady do kontextu ostatních pořadů, zmiňovaných v předchozí části.

7.1 *Televarieté*

S nápadem na novou varietní show přišel roku 1970 tehdejší šéfredaktor televizní zábavy Vladimír Dvořák, když přemítal nad tím, jak rozšířit formy televizní zábavy. Inspirovala ho návštěva slavného pařížského music-hallu *Olympie*, jehož program se skládal ze dvou polovin. První část tvořily výstupy začínajících i populárních zpěváků, tanečních kreačí a artistických čísel, druhá část byla věnována

¹¹¹ Tamtéž, s. 192.

jedné francouzské hudební hvězdě. Dvořák se rozhodl pokusit se o podobnou syntézu i u nás. „Podobně jako v *Olympii* nehodlali jsme se spokojit s umělci domácí provincie, pořad jsme naplánovali jako show s mezinárodním obsazením a nazvali jsme jej *TV Varieté*. To nám neprošlo. *TV* je prý anglická zkratka, takže jsme titul přemysleli na *Televarieté*,“¹¹²

Tvůrcům pořadu se zprvu nepodařilo najít v Praze vhodné divadlo, jehož vedení by bylo ochotno *Televarieté* hostit. První díl tedy odstartoval na začátku roku 1971 v divadle v Mělníce, v režii Ivo Paukerta. Později se natáčelo také v Kutné Hoře. Koncept pořadu se ovšem postupně měnil. Bylo upuštěno od celkového konferování a neujala se ani klasická varietní metoda uvádění jednotlivých vystoupení pomocí *number-girl* – dívky ukazující ceduli s následujícím číslem programu, případně se jménem účinkujícího. Ohlašování jednotlivých čísel se nakonec ujaly televizní hlasatelky Marta Heinová a Saskia Burešová.¹¹³ „Pořad se vysílal do všech socialistických zemí a já jsem měla za úkol přivítat diváky v tom kterém jazyce. Copak němčina, rumunština, i ta bulharština, to všechno šlo. Ale maďarština je pro mě takový těžko uchopitelný jazyk. Neustále jsem se to přivítání v maďarštině učila a pamatuji si ho doted“,¹¹⁴ vzpomíná Saskia Burešová. Charakter druhé části programu se také měnil, takže vystoupení jednoho interpreta se v některých dílech nahradilo směsí písniček jednoho světově proslulého autora. Do roku 1976 tak bylo natočeno pětadvacet dílů, které ukázaly, jak velká je disproporce mezi potřebou cyklu a tím, co mohla poskytnout domácí zábavní scéna. ČST navíc začala vysílat východoněmeckou revue *Ein Kessel Bunes*, vedle níž *Televarieté* vypadalo jako „chudý příbuzný.“ Tehdejší nový šéfredaktor televizní zábavy Jaroslav Homuta vážně uvažoval o zrušení pořadu.¹¹⁵

Vladimír Dvořák se však nehodlal se zánikem *Televarieté* smířit a přišel s návrhem na jeho adaptaci. Jeho hlavním cílem bylo dostat do pořadu humor, který tam doposud chyběl: „Vycházel jsem z předpokladu, že vřelejšímu diváckému přijímání pořadu brání především totální absence humoru. Varietní číslo vzbuzující veselí jako příslovečná jehla v kupce sena, vtipná a vkusná taneční groteska zrovna tak; nebylo tedy jistějšího způsobu, jak do *Televarieté* dostat legraci než zkombinovat hudební

¹¹² DVOŘÁK, Vladimír. *Všechny náhody mého života: se vzpomínkou herecké kolegyně a kamarádky Jiřiny Bohdalové*, s. 193.

¹¹³ Tamtéž, s. 194.

¹¹⁴ Abeceda ČT. *Televarieté* [online]. [cit. 2013-12-01].

¹¹⁵ DVOŘÁK, Vladimír. *Všechny náhody mého života: se vzpomínkou herecké kolegyně a kamarádky Jiřiny Bohdalové*, s. 193n.

a varietní složku se slovním humorem.“¹¹⁶ Konferování programu se zhostil sám Vladimír Dvořák a ke spolupráci přizval Jiřinu Bohdalovou. Tehdy také začala opravdová sláva *Televarieté*. V osobitě Jiřině Bohdalové měl na jevišti rovnocennou partnerku. Zatímco ona byla temperamentní a prostořeká, on byl z toho jakoby dotčený, byl pro diváky spíš tím „sucharem“. Bohdalová se nezapomenutelně vepsala do srdcí publika. S Vladimírem Dvořákem bezmála spolupracovala 40 let a dokázala se vedle něj prosadit jako výborná glosátorka anekdot. Samozřejmě nechyběla v různých silvestrovských večerech a v nespočtu dalších televizních pořadů.

Tato dvojice se ostatně společně osvědčila už v jiných pořadech. Jejich specifický humor byl u diváků oblíbený. Poprvé se sešli v roce 1957 v kabaretu *Černá hodinka*. V roce 1960 také moderovali televizní Silvestr s názvem *Sedm přípitků*, a pak ještě několik silvestrů následujících.¹¹⁷

Jana Cvancingerová se ve své diplomové práci zabývala otázkou, proč bylo *Televarieté* a jeho moderátoři tolik populární. Uvádí, že dvojice Bohdalová – Dvořák byla odlišná, a tedy zajímavá tím, že byla rodově smíšená, zatímco většinu humoristických dvojic tvořili muži. Kombinace ženy a muže jako konferenciérů zábavného pořadu působila pozitivně především na ženy, protože ze sociálního hlediska pocítily, že mají možnost figurovat na jevišti a v oblasti humoru jako rovnocenný partner mužů. „*Jiřina Bohdalová sa stala pre mnohé ženy vzorom, nielen v obliekaní, strihu vlasov, ale aj svojím vystupovaním.*“¹¹⁸ Moderátorské duo dokázalo svým inteligentním a vkusně pojatým humorem diváky bavit. „*Oni byli důvodem, proč lidé s oblibou Televarieté sledovali, pudlové a kouzelníci byla programová vata, užuž aby ti rumunští chlápkové, co točili talířema na vysokých prutech, vypadli, my diváci jsme zvědaví, s čím přijdou Dvořák a Jiřinka,*“¹¹⁹ vzpomíná Karel Šíp. Divácké sympatie si rovněž získali komunikací směřující na obecnost. Kontakt s televizním publikem navazovali také vstupy, kde vtipně odpovídali na dopisy od diváků, samozřejmě smyšlených, které jim sloužily také jako prostředek pro uvedení následujících čísel.

Jejich humor byl založen na slovním duelu plném slovních hříček a lehkého špičkování. Jejich společné dialogy vytváří dojem improvizovaného rozhovoru. Dvořák si dával záležet na tom, aby repliky působily jako přímo na place vymyšlené reakce,

¹¹⁶ Tamtéž, s. 201.

¹¹⁷ BOHDALOVÁ, Jiřina a Petr HORA-HOREJŠ. *Měla jsem štěstí na lidi*, s. 130.

¹¹⁸ CVANCINGEROVÁ, Jana. *Postavenie a význam humoristických relácií v Československej televízii v rokoch normalizácie: Fenomén humoristickej dvojice Lasica a Satinský*, s. 44

¹¹⁹ ŠÍP, Karel. *Skopičiny mého života*, s. 113.

ve skutečnosti však byly do posledního slova i gesta pečlivě připravené: „*Po schválení scénáře jsme se obvykle dva týdny den co den scházeli ve zkušebně. Pak čtyři dny probíhaly zkoušky na jevišti divadla, kde se natáčelo. Dnes by se s žádným pořadem nikdo tak svědomitě nepáral,*“¹²⁰ píše Jiřina Bohdalová. Sice se mohlo i improvizovat, ale většinou vše bylo opravdu pečlivě nastudované.

Počínaje rokem 1977 tedy následoval první díl nově pojatého *Televarieté* (celkově 26. díl). Režie se chopil Pavel Háša a natáčelo se až do roku 1998, celkem čtyřiasedmdesát dílů.¹²¹ Jeho místo se stabilizovalo v Hudebním divadle Karlín. Velikosti zdejší jevištní plochy byla pro estrádní pořady varietního typu velice výhodná. Později se občas natáčelo také ve Vinohradském divadle.

Po charakteristické úvodní orchestrální znělce přivítali Dvořák s Bohdalovou publikum a uvedli první číslo. Hudební doprovod programu zajišťoval Orchestr Československé televize nebo orchestr Václava Hybše, kterého Dvořák také zapojoval do společných dialogů. Členové orchestru se nacházeli v zadní části jeviště.

Program *Televarieté* byl velmi bohatý, výraznou složkou byla hudební čísla, která se střídala s tanečníky, artisty, kouzelníci, žongléry atd. Pravidelně v pořadu tančil Balet československé televize. V některých programech se objevila i vystoupení se zvířaty (např. drezúra medvědů) jako zábavné číslo programu. Tento prvek se už v dnešních pořadech nevyskytuje. Většinu těchto výstupů vzájemně odděloval humorný dialog nebo komediální scénka ústřední moderátorské dvojice.

V *Televarieté* měli velký prostor také zahraniční umělci. Převažovali však zpěváci, artisté a tanečníci z východního bloku, především ze SSSR, Rumunska a NDR. Vystupování umělců ze socialistických zemí deklarovalo soudružnost mezi zeměmi.

Televarieté bylo výkladní skříní normalizační televizní zábavy. Je zjevné, že pořad hlásá – „u nás je všechno v pořádku, umíme se kultivovaně bavit a nelibujeme si v extrémech“. I když se i zde čas od času objevovaly různé narážky, nikdy nemířily přesně "do středu terče". Pořad je rovněž příkladem toho, jak se v té době dbalo na formu. Všechno je to takové uhlazené a spořádané, i model moderování a spojovací výstupy Dvořáka a Bohdalové do toho zapadají. Jejich kvalita je však dodnes vysoká díky výborně napsaným dialogům a dobře promyšleným pointám. Vyplňující pěvecká a taneční vystoupení dnes zůstávají uvězněna v době svého vzniku. Hodnota pořadu

¹²⁰ BOHDALOVÁ, Jiřina a Petr HORA-HOREJŠ. *Měla jsem štěstí na lidi*, s. 133.

¹²¹ DVOŘÁK, Vladimír. *Všechny náhody mého života: se vzpomínkou herecké kolegyně a kamarádky Jiřiny Bohdalové*, s. 223.

stála na konferování této dvojice, v případě Vladimíra Dvořáka také na jeho scénaristických schopnostech. Jejich skeče a scénky měly vtip, jejich vystupování bylo postaveno na svěžím a inteligentním humoru.

Televarieté pracovalo s tzv. komunální satirou a reagovalo na každodenní situace z běžného života. Náplní scének bylo manželské, sousedské a pracovní soužití a přehlídka lidských charakterů (Příloha č. 6). Program zohledňoval témata vztahu mezi mužem a ženou, konfrontoval jejich odlišné myšlení a rozdílné pohledy na život. Tato tematika se objevovala jak v dialogích této konferenciérské dvojice (Příloha č. 11), tak ve skečích (Příloha č. 12).

Koncem 80. let se Dvořák pustil i do vcelku odvážných dialogů a do textů přidával dvojsmyslné narážky na vládnoucí režim, které publikum velmi dobře chápalo a odměňovalo dlouhým potleskem. Dodnes populární je například scénka s nervózní učitelkou Anežkou Lídlovou, kterou napsal pro *Televarieté* už koncem 70. let. Tehdy však vedením ČST neprošla, protože zpochybňovala práci učitelek i televizních redaktorů. Televize ji vysílala až po deseti letech, v roce 1988, v době politického uvolnění. Ve scénce vystupovala Jiřina Bohdalová coby učitelka, která chce prostřednictvím televize před celým národem vyzdvihnout přednosti své třídy. Vladimír Dvořák v roli televizního redaktora ji však natolik znejistí svými připomínkami, že její monolog vezme za své a po šesté klapce se dozvídáme: *„Jmenuji se Antonín Mičoch a učím ve sběru léčivých inspektorů na tonoucím hřišti. Letos vybudujeme taneční kroužek Národního výboru v Drážd'anech. V tom nám velice vychází vstříc zdejší devítiletá strážnice Lídlová Anežka.“*

Ve scénce z roku 1989, v posledním díle natáčeném za režimu, vystupuje Jiřina Bohdalová jako reportérka Československé televize a mimo jiné se zde objevují narážky na zoufalou architekturu panelových domů, které se staly jednou z ikon komunistického režimu. Různorodá zástavba byla nahrazena uniformní šedí. Panelové domy, mnohdy nekvalitního provedení, vytvářely celé nové městské čtvrti a měnily ráz měst: *„Jsme na novém, nedávno osídleném sídlišti, pražském, v Kurníkách,“* začíná scénku Bohdalová (Příloha č. 13).

7.2 Možná přijde i kouzelník

Pořad *Možná přijde i kouzelník* vysílala Československá televize od roku 1982 do roku 1991. Show přinesla nový druh televizní zábavy a dočkala se mimořádné sledovanosti. Mnohé scénky a dialogy se staly kultovní.¹²² Průvodci pořadu byli Oldřich Kaiser a Jiří Korn, na něž dohlížel „autor“ v podání Jiřího Lábusa. „*Já tam vystupoval jako takový rušitel. On to měl být vlastně cenzor, jenže to se nesmělo tehdy říct, tak to byl autor,*“¹²³ vzpomíná Jiří Lábus.

Jako dvojice televizních komiků na sebe Jiří Lábus a Oldřich Kaiser upozornili již v roli průvodců hlavní silvestrovské show v roce 1980. Pak přišel pořad *Možná přijde i Kouzelník*, který jim přinesl obrovskou popularitu. Lábus zaujal svým nezapomenutelným hlasem a dikcí, Kaiser platil ve dvojici za toho více nespoutaného, živelného. Divácký úspěchy však zaznamenaly i další jejich společné projekty na pokračování, kde sázeli na svůj svébytný humor a improvizaci – *Ruská ruleta*, *Zeměkoule* či rozhlasový seriál *Tluchořovi*.

Scénář pořadu *Možná přijde i kouzelník* měl na starosti František Polák, ale autorsky se na něm podíleli také jeho průvodci Oldřich Kaiser s Jiřím Lábusem: *Tehdy jsme se třeba na čtrnáct dní zavřeli u dramaturga Františka Poláka a od rána do večera jsme psali a vymýšleli. Pak se samozřejmě vše zkoušelo. Čím více jsme scénky zkoušeli, tím víc se vybrušovaly. Jakmile jeden Kouzelník skončil, už se pracovalo na dalším,*¹²⁴ vzpomíná Oldřich Kaiser.

Celkem bylo natočeno sedmnáct dílů,¹²⁵ z toho jeden vánoční a jeden silvestrovský:

1. díl: Takhle jsme to nemysleli
2. díl: Tohle jsme nečekali
3. díl: To tady ještě nebylo
4. díl: Dneska to konečně rozjedeme
5. díl: Smršť

¹²² Legendární se stala například scénka „Těžký týden referenta Kubrta“.

¹²³ Abeceda ČT. *O historii pořadu Možná přijde i kouzelník* [online]. [cit. 2013-12-01]. Dostupné z www.ceskatelevize.cz/porady/896861-mozna-prijde-i-kouzelnik/bonus/10989-o-historii-poradu/.

¹²⁴ HORÁK, Radim. *Oldřich Kaiser: Možná přijde i kouzelník je uzavřená kapitola*. [online]. [cit. 2013-12-11]. Dostupné z www.filmovamista.cz/clanek/71-Oldrich-Kaiser--Mozna-prijde-i-kouzelnik-je-uzavrena-kapitola.

¹²⁵ V roce 2000 byl ještě natočen speciální silvestrovský díl s názvem *Setkání po letech*.

- 6. díl: Pomeranč
- 7. díl: Silvestr 1985
- 8. díl: Karneval v Riu v Táboře
- 9. díl: Vánoce
- 10. díl: Svatba
- 11. díl: Předávání Fanoušů
- 12. díl: Večer plný překvapení
- 13. díl: Každý má šanci
- 14. díl: Předávání Fanoušů za rok 1989
- 15. díl: Otevíráme se světu
- 16. Díl: Pražská šestka
- 17. díl: Dražba

Většinu dílů režíroval Zdeněk Podskalský. Natáčení se zhostili ale také režiséři Alexej Nosek (1. a 2. díl), Jiří Adamec (5. díl) a Josef Vondráček (6. díl). Natáčení probíhalo nejčastěji v divadle v Táboře. Herce však hostilo i divadlo ve Slaném (1. a 2. díl) či divadlo v Jablonci nad Nisou (12. díl).

Vedle humoristické trojice Lábus – Kaiser - Korn byla výraznou postavou pořadu herečka Jaroslava Hanušová, která zde vystupovala v roli „autorovi“ manželky. *„Jaruš jsem znal od 16 let, hrál jsem s ní ochotnický divadlo. Znal jí i Oldřich a napadlo nás, že by tu roli mohla zkusit. Tak to zkusila a byla báječná. Lidé si jí zamilovali, měla pořád takový ten suchý, kamenný výraz a okolo se děly strašné věci,“*¹²⁶ vzpomíná Jiří Lábus.

Pravidelně zde vystupoval rovněž herec Zdeněk Srstka a do hereckého ansáblu výrazně zasáhla také dvojice Jiří Wimmer a Karel Černoch. Wimmer v pozici aktivního účastníka dialogu, mravokárce a jakéhosi „učitele“. Společně si zahráli již v prvním díle, v komické scéně, kde Černoch dostává za úkol naučit diváky písničku v maďarštině. Protože však maďarsky neumí, na scénu přichází Wimmer a společně předvedou překlad písně Matylda, při níž Wimmer Černochovi pomáhá ve správné výslovnosti tak, že mu prsty mačká čelist, což působí komicky (Příloha č. 7). Cvanzingerová tvrdí, že: *„Vtipnosť ich výstupov spočíva v bezmocnosti jedného z aktérov, ktorý sa komunikácii akoby len prizeral, zatiaľ čo druhý hovoriaci je jeho úplný kontrast – rýchla frekvencia reči, výrazná modalita hlasu, požívanie gest (...). Princíp humoru tejto dvojice spočíva v určitej nadradenosti Jiřího Wimmra: v komunikačnej situácii Černochova častokrát zosmiešňuje.“*¹²⁷

¹²⁶ Abeceda ČT. *O historii pořadu Možná přijde i kouzelník* [online]. [cit. 2013-12-01].

¹²⁷ CVANCINGEROVÁ, Jana. *Postavenie a význam humoristických relácií v Československej televízii v rokoch normalizácie: Fenomén humoristickej dvojice Lasica a Satinský*, s. 62.

Kromě prvního dílu, který končil písní „Kéž slunce svítí nám“ (v originále „Let the Sun shine In“ z muzikálu Hair), uzavírala všechny díly skladba „Jdeme do finále“. V prvních čtyřech dílech se objevil *Taneční orchestr československého rozhlasu* dirigenta Vladimíra Popelky, ale jinak orchestr neměl v „*Kouzelníkovi*“ takovou úlohu jako tomu bylo v *Televarieté*, kde byl nedílnou součástí každého dílu. Pravidelně zde vystupoval Pražský komorní balet Pavla Šmoka, většinou se však nejednalo o samostatná představení, ale doplňoval některé scény a vystoupení různých zpěváků. Mezi taneční soubory, které se v pořadu objevily, patřila skupina Hop-trop či taneční skupina UNO.

Pořad byl dynamický svou kamerou, střihem, využívaly se detailnější záběry apod. Zajímavým kompozičním prvkem v „*Kouzelníkovi*“ byly schody umístěné na pódium, jež účinkující hojně využívali při svých scénkách a vystoupení. Kulisy a dekorace se přizpůsobovaly tématům jednotlivých scének a vystoupení. Například ve scéně „Klíště“ (16. díl) byly postaveny kulisy lesa a interiéru chalupy.

Struktura pořadu se v jednotlivých dílech měnila. Například celý devátý díl (Vánoce) byl situován jako rodinné setkání, v němž se Lábus a Hanušová zhostili role rodičů a Kaiser s Kornem vystupovali v rolích jejich dětí. Všichni se schází u štědrovečerní večeře, přičemž Kaisera s Kornem přijdou navštívit „kamarádi“ Karel Zich, Petr Janda a Pavel Bobek, kteří odzpívají a odtančí parodickou rokenrolovou sérii, v jejímž průběhu se opakuje narážka na hit skupiny Katapult: „*A co děti?*“ – „*Mají si kde hrát!*“ Když si rodina konečně sedá ke stolu, vyruší je nečekaná návštěva příbuzenstva (Ivan Mládek, Zuzana Bydžovská, Ladislav Gerendáš, Jan Mrázek, Zbyněk Brudhans), které si přišlo postěžovat se svými problémy. V programu se objeví další hosté. Před domem se například potkají lyžař Karel Černochoch a Jiří Wimmer jako lyžařský instruktor atd. Všechny scény tohoto dílu jsou tedy vzájemně propojené a tvoří dohromady jeden příběh. Podobně byl rozvržený také desátý díl (Svatba), kde některé scény na sebe navazují, nebo mají alespoň podobné téma. Jiné díly byly naopak sestaveny ze scének bez větší dějové souvislosti.

Provokující zábavný pořad byl plný nejrůznějších nápadů. V díle Silvestr 1985, se třeba pracovalo s oběma sály tábořského divadla (s velkým sálem a historickým sálem), což způsobovalo vznik komických situací. Když například zpíval Peter Nagy píseň A von!, měl podle „autora“ vystupovat na druhém pódium. Situace se vyřešila tím způsobem, že ho na druhé jeviště šel parodovat Oldřich Kaiser.

Pracovalo se také s exteriérem. Dvanáctý díl pořadu tak začíná scénkou, v níž se reportér ČST vypraví před divadlo V Jablonci nad Nisou a vede rozhovor s pracovníky z přenosového vozu. Některé scénky se rovněž odehrávají v zákulisí. Celý třináctý díl jsou během pořadu záběry na Jiřího Korna, který je „nedopatřením“ zamknutý v šatně, z níž se dostává až v úplném závěru pořadu.

Stejně jako jiné hudebně zábavné pořady byl i „*Kouzelník*“ plný komických scének a gagů, které propojoval s hudebními a tanečními čísly. Mnohem více však pracoval s ironií a nadsázkou. Byl plný absurdity, překvapení a parodie. V podstatě šlo o projev určitého cynismu, do něhož společnost upadla, který se zde nepokrytě ventiluje. Nemohl samozřejmě překročit jistou hranici, ale podobný pořad by v sedmdesátých letech v televizi neprošel ani v podobě pouhého námětu. Zesměšnění, imitace postav na základě rodové záměny, satirické dialogy a místy černý humor tvořily páteř vysílání.

V pořadu se vystřídalí umělci, kteří se nebáli udělat si sami ze sebe legraci. Do komické scénky se zapojila například zpěvačka Petru Janů s Borisem Hybnerem, když vystupovali v milostné písni „Srdce mé láskou zní“(2. díl).

Cyklus pracoval také s mystifikacemi. V jednom z dílů (5. díl) tak vystoupil herec Miloš Kopecký jako svůj vlastní identický dvojník pan Jaroslav Bílek a stěžoval si na to, jak těžký život má, když ho lidé považují za pana Kopeckého.

Tvůrci se nerozpakovali dělat si legraci ze showbyznysu a parodovali mnoho písni známých zpěváků. Nezapomenutelná je například scénka „A ty se ptáš co já?“ s Kaiserem, Lábusem, Hanušovou a Srstkou (Příloha č. 8). „*Vím, že pro Helenu Vondráčkovou to bylo strašně složité, když tu písničku pak krátce po vysílání zpívala v Lucerně. Lidé řvali smíchy, přestože to byla velice vážná píseň. Samozřejmě jí to muselo být hrozně nepříjemný,*“¹²⁸ říká Jiří Lábus.

Josef Dvořák vystupoval jako zpěvák „*populárního originálního českého Gumbejdensbendu*“ a parodoval, s upraveným textem, hit *Léto je léto* (v originále *Sun of Jamaica*). V některých scénkách zase herci pomocí playbacku propůjčili tváře oblíbeným zpěvákům: Jaroslava Hanušová jako Lucii Bílá v písni *Neposlušné tenisky* (12. díl), Michal Nesvatba, Světlana Nálepková a Václav Krejčí jako zpěváci pop music (4. díl), Oldřich Kaiser ztvárnil sólistu skupiny Boney M apod.

¹²⁸ Abeceda ČT. *O historii pořadu Možná přijde i kouzelník* [online]. [cit. 2013-12-01].

Plný parodií byl také jedenáctý díl s názvem *Předávání Fanoušů*, který začíná před tábořským divadlem, kam se sjíždějí hlavní protagonisté. Samotný příjezd „hvězd“ komentuje herec a dabér Miroslav Moravec ve stylu Jiřího Šrámka a jeho komentářů k pořadu *Ein Kessel Bunt*. V předsálí divadla umělce vítá „autor“ Jiří Lábus s Jiřím Kornem a Oldřichem Kaiserem. „Autor“ vyhláší záměr ocenit výstupy předešlých deseti večerů předáním 7 Zlatých Fanoušů za „výkony, které si mne nejvíce získaly“. Fanouše *Za neúnavné popularizování pokleslých žánrů* například získá Světlana Nálepková a Ondřej Havelka za kabaretní milostnou píseň. Nálepková však vyžaduje sošky dvě, jednu pro sebe a jednu pro Havelku. Kaiser, který má předávání cen na starosti, to odmítá „*Vyloučeno, to si nevezmu na triko. Tady mám jasně napsáno v papírech: Nálepková, Havelka - jeden Fanouš.*“ Lábus však vydání přikáže s poukazem na to, že Nálepková je těsně před porodem: „*Tak dělejte, nebo za chvíli ty Fanouše budeme potřebovat tři!*“ Šťastní vítězové pak konstatují, že už pokleslé žánry nedělají, „jsou dál“ a za doprovodu dechové kapely *Kropáčovovrutická dvanáctka* předvedou píseň *Budem se brát* - tato část paroduje pořad *Sejdeme se na Vlachovce*. Předávání „ocenění“ se zadrhne i u kategorie *Za virtuózní hru na kytaru*, kde jsou nominováni Petr Rezek, Věra Martinová, Karel Zich a Karel Černoch, ale vítězí nenominovaný Pavel Bobek, který sice na kytaru vůbec nehraje, ale Kaiser s Lábusem ho cenu donutí převzít. V kategorii *Estetické ztvárnění playbacku jiné osoby* vyhrává Jaroslava Hanušová za píseň Heleny Vondráčkové „A ty se ptáš co já?“ apod. Celý tento díl je především koncipován jako parodie na udílení cen amerických Oscarů.

Tvůrci „*Kouzelníka*“ rovněž parodovali jiné televizní pořady. Trojice Nálepková, Semela a Krejčí například předvedla vlastní variaci scénky *Manželé vyprávějí anekdotu panu Bucalovi*, která se objevila v *Televarieté* v podání Vladimíra Dvořáka, Jiřiny Bohdalové a Jiřího Líry (Příloha č. 12)¹²⁹ Po nějaké době je nejen těžké se v samotném vyprávění vtipu vyznat a zorientovat, ale navíc dochází mezi „manželi“ k bouřlivé výměně názorů. Dále Jaroslav Čejka předvádí zpěvačku „ze zahraničí“ černošského původu jménem *Valsoraj Ak-Ječ* (6. díl), což ve své podstatě také odkazuje k *Televarieté* a tamním výstupům zahraničních umělců.

Pro „*Kouzelníka*“ byl typický humor slovní, i vizuální a objevoval se ve většině výstupů. Tím se rovněž odlišoval od *Televarieté*, kde byl humor zastoupení většinou

¹²⁹ Původní však nebyla ani verze z *Televarieté*. Prvně tento skeč totiž hráli Alena Vránová, Jiří Sovák a Jiří Lír.

opravdu jen v dialozích a skečích Bohdalové a Dvořáka. V „*Kouzelníkovi*“ prorůstal do celkové výstavby pořadu.

Například v šestém díle vystoupili členové baletu Národního divadla v Praze, ale i toto představení se zvrťlo a proměnilo v komickou scénku, kdy „se zadrhla“ opona, takže diváci mohli vidět pouze dolní končetiny tanečnic. Situaci vyřešil Kaiser, který se omluvil za technickou závadu, lehl si na zem, aby viděl, co se děje za oponou a nabídl divákům svou vlastní interpretaci: „*Přátelé, došlo zde k menší technické závadě. Doufáme, že za malou chvíli technici tuto závadu odstraní. Já bych se vám alespoň pokusil vysvětlit, co se děje v horní části. Vidím, že vidíte pouze spodky. (...) Děvčata se nehrbatí. Skutečně, členky národního divadla v Praze, jaký mají být...*“

Pořad *Možná přijde i kouzelník* byl na svou dobu neuvěřitelně živý a odvážný. Baval diváky tím, že každý díl byl trochu jiný a děly se v něm věci, na které diváci nebyli připraveni. Což ho také odlišuje od *Televarieté*, které nemělo diváky překvapovat, ale měli se těšit na to, že uvidí stejně sestavený pořad, v němž má všechno své přesně dané místo. V září roku 2013 se Oldřich Kaiser vyjádřil k tomu, jak je spokojený s tím, co tenkrát vytvořili, takto: „*Tehdy jsme výhrady měli. Říkali jsme si třeba, že tady by to chtělo zrychlit a tady je slabá pointa. Ted' to člověk vidí a říká si, že se to asi líp udělat nemohlo. Ale protože to stále dokola opakují, tak tím ty scénky degradují a mě to rozčiluje.*“¹³⁰

8. PROMĚNA TELEVIZNÍ ESTRÁDY

Televizní zábava se neustále vyvíjí a hledají se její nové formy. S vývojem techniky se měnily i žánry a jejich náplně a objevovaly se nové tváře snažící se v té které době prosadit.

Televizní estrády si své místo na slunci vydobýly už v počátcích vysílání Československé televize a čerpaly také z plodné estrády mimotelevizní. Časem se měnil jejich základní koncept, struktura a náplň. Na jejich vývoj měly rovněž vliv společenské podmínky, ve kterých se vysílaly.

Televarieté, které jsem v předchozí části analyzovala, bylo první opravdu velkou estrádní show a přesně tím, co slibovalo. Pestrý program kombinoval zábavné scénky

¹³⁰ HORÁK, Radim. *Oldřich Kaiser: Možná přijde i kouzelník je uzavřená kapitola*. [online]. [cit. 2013-12-11].

a dialogy, hudební a taneční vystoupení, kouzelnická čísla a také artistiku, kterou už dnešní obrazovka více méně nezná. Důležitou složku pořadu zaujímal zahraniční umělci, především různí zpěváci a artisté z oblastí východního bloku. Jejich zastoupení bylo projevem umělecké spolupráce jednotlivých socialistických zemí.

I když televizní estrády mají určité shodné rysy – pásmo výstupů, scének a hudební složku, jejich struktura a pojetí nabývalo různých podob. Některé z pořadů čerpaly více z kabaretních forem, jiné využívaly varietnější prvky. Měnil se poměr mezi hudbou, mluveným slovem, tanečními výstupy apod. V *Televarieté* byl například nedílnou součástí každého dílu balet, který pak později u estrád devadesátých let vymizel.

Pořady se lišily i tím, kdo daným programem provázel. V *Televarieté* to byla ojedinělá kombinace muže a ženy jako průvodců pořadu. Zde můžeme nalézt podobnost s *GO GO šou*, kterou uváděli sourozenci Gondíkoví. Tento pořad se z „nováckých“ estrád zřejmě také nejvíce snažil přiblížit formátu *Televarieté*. Kromě dvojice moderátorů se v estrádách samozřejmě uplatňovali také jednotliví baviči (např. *Novoty*). Pořad *Možná přijde i kouzelník* byl v tomto ohledu ojedinělý, protože se zde vytvořila velmi atypická trojice moderátorů – Korn, Kaiser, Lábus.

Umělecká tvorba za dob normalizace nebyla jen ideologická. Také vedení si totiž uvědomovalo, že určitá míra zábavy tam musí zůstat a televizní pořady musely diváka přece jen bavit. V repertoáru vysílaném v tomto období tak vznikaly i zajímavé zábavné projekty postavené na situační a slovní komice a umělcích, kteří jsou dodnes v určitém ohledu nedostižní. Koncem sedmdesátých let to byly třeba slavné Silvestry s Vladimírem Menšíkem. V 80. letech televizní zábavu obohatila nezapomenutelným způsobem dvojice Jiří Lábus a Oldřich Kaiser s cyklem *Možná přijde i kouzelník*. Tento cyklus na obrazovky přivedl dostatečně šílenou dávkou humoru a televizní zábavu oživil na svou dobu velmi nápaditým scénářem a režii. Nebyl však jedinou „vlastovkou.“ Originálním pořadem té doby byla také *Sešlost*, autorský projekt Ludka Nekudy, který objevil jako komika Jiřího Císlera.

Mohlo by se zdát, že pád totality bude znamenat zvýšení úrovně kvality televizní tvorby, jenže i přes složitou dobu se dařilo dělat kvalitní zábavné pořady a estrády. Vysílání z období Československé televize sice bylo poplatné době svého vzniku, ale když se podíváme na to, za jakých podmínek pořady vznikaly, nelze říct, že by to byla díla vyloženě špatná. Kvalitu programů zajišťovalo autorské a režisérské zázemí se

širokou paletou výborných a oblíbených umělců, herců a komiků (Miroslav Horníček, Vladimír Menšík, Vladimír Dvořák aj.), s jejichž odchodem také skončila éra velkých zábavných programů. Mistrem televizní zábavy s nezaměnitelným humorem a komediálním talentem zkrátka může být jen někdo a je jich čím dál tím méně. Stejně jako se změnily pořady, jsou jiní i ti, kteří je prezentují a tomu odpovídá i stav dnešní televizní zábavy. Junek tvrdí, že tehdejší konferenciéři byli nahrazeni „vesměs značně pochybnými a ve smyslu konferenciéřské profese dost málo použitelnými baviči vpravdě nejrůznějšího ražení i výzoru,¹³¹ podotýká, že moderováním se dnes ve většině případů neživý osobnosti, ale tváře: „Ke (dříve) konferenciéřskému mikrofonu se dostane prakticky jakýkoli herec, zpěvačka anebo vůbec kdokoli i jen trochu známý z posledního sledovaného televizního seriálu či třeba z bulváru.¹³²

Bohužel humor dost poklesl v kvalitě, výborní komici odcházejí a kulturní úroveň televizní zábavy klesá. Začalo se také hledět více na peníze: „Dříve nemohl autor naplnit své představy kvůli ideologii, teď mu v tom brání nedostatek finančních prostředků,¹³³ říká Gustav Oplustil a dodává, že jeho celoživotní zkušenosti s humorem se s dnešní zábavou naprosto různí. „Současnou tvůrčí impotenci vidím v tom, že objeví - li se nový zábavný pořad, je to vlastně špatně udělaná rekonstrukce pořadu starého. Chybí scénáristé a režiséři s ideály – a především se nedostává humoristů, co smysl pro humor a umět pobavit mají v krvi.“¹³⁴

Zásahu na kvalitě pořadů měla jistě i dlouhá příprava, která jejich vznik doprovázela a četné zkoušky, na nichž se jednotlivé scénky stále vybrušovaly. Ročně se vyrobilo jen několik málo děl (například v případě „Kouzelníka“ se natáčelo dvakrát do roka), dnes je rytmus televize úplně jiný.

Jedna generace opravdových komiků tedy odešla a ta, co přišla, tu možnost dělat kvalitní zábavné estrády víceméně ztratila. Důležité pro interprety také bylo, že dobře znali svého diváka, na kterého zábavný pořad směřovali. Na nejrůznějších zájezdových vystoupeních si herci mohli opravdu na vlastní kůži vyzkoušet, co na publikum zabere a co ne. Tento postup je už zastaralý. Divadla dnes sice nadále jezdí s představeními, ale ne s „živým útvarem“.

Autoři jsou zkažení estrádami z 90. let, kdy převzala otěže televize Nova pořady typu *Novoty*, později *Go Go šou* a úroveň pořadů velice klesla. Ale ani estrády

¹³¹ JUNEK, Václav. *Lucerna, její čas a její lidé: příběhy z pražské Lucerny*, s. 79.

¹³² Tamtéž.

¹³³ OPLUSTIL, Gustav. *Za humorem cestou necestou*, s. 316.

¹³⁴ Tamtéž, s. 333.

s bavičem – celebritou, komediálními výstupy s převleky a hudebními čísly dnes už komerčně netáhnou, a proto se ani netočí. Skončila tedy i éra Petra Novotného a dalších osobností, které v té době slavily úspěchy.

Když se o resuscitaci tohoto formátu v roce 2011 pokusila TV Prima a začala vysílat pořad *Trampoty* s Petrem Novotným, ukázalo se, že to co možná u diváků zabíralo v polovině devadesátých let jako univerzální zábavný pořad, dnes už nefunguje. Pořad, který zapadal do klasického schématu *Novot* a *Dobrot* neměl sledovanost a po několika odvysílaných dílech byl zrušen. Televizní zábavu si dnes diváci ještě spojí s Karlem Šípem nebo Janem Krausem, ale u nich se jedná spíše o formu tzv. late night show.

Velké cyklické estrádní pořady tedy vymizely. Z někdejších úspěšných programů se vyrábějí takzvané „stříháký“, které se snaží vybrat to nejlepší, co se v televizní zábavě vytvořilo a na obrazovky jdou často v hlavních vysílacích časech jako osvědčená značka kvality.

Možný směr, kam by se mohla česká produkce vyvíjet, nabízí kolektiv, který se vytvořil kolem úspěšného projektu s názvem *Na stojáka* z produkce HBO ČR (nyní vysílaný v České televizi). V našich končinách poměrně neznámý formát „stand-up comedy“¹³⁵ vychází z tradice známé z angloamerických barů. Postavený je na sólových výstupech bavičů, kteří se na malém pódiu postaví před publikum a během několika minut jej zkouší pobavit svými monology, vtipy a improvizovanými scénkami. Původně se opíral o populární tváře typu Tomáše Hanáka, Tomáše Matonohy či Ester Kočičkové, ale postupně dal prostor i tvářím neznámým, komikům – amatérům, z nichž některým se podařilo se prosadit - například Iva Pazderková či Lukáš Pavlásek (Příloha č. 9). Samozřejmě každý aktér má svůj smysl pro humor, který nemusí být pro každého uchopitelný a úroveň pořadů kolísá v závislosti na tom, kdo se zrovna u mikrofonu objeví. Různou kvalitu však mají i vystoupení v rámci konkrétních jednotlivců.¹³⁶

Tomáš Matonoha a Josef Polášek se rovněž objevili v alternativním zábavném pořadu s názvem *Komediograf*. Televizní projekt vyšel ze stejnojmenného úspěšného divadelního představení, jež Matonoha s kolegou Pavlem Liškou uvedli v brněnském

¹³⁵ Na žánr stand-up comedy, který u nás zpopularizovala kabelová televize HBO svým pořadem *Na stojáka*, se specializuje umělecká agentura s názvem Komici s.r.o., kterou v roce 2008 založili Miloš Knor a „Ruda z Ostravy“ (Michal Kavalčík). Agentura spolupracuje například s Tomášem Matonohou, Tomášem Hanákem, Lukášem Pavláskem, Lumírem Tučkem, Lenkou Vychodilovou či Ivou Pazderkovou. (<http://www.komici.cz/>)

¹³⁶ *Na stojáka* [online]. [cit. 2013-12-29].

HaDivadle a poté také na dalších brněnských i pražských scénách, v klubech, v restauracích, i na různých festivalech (např. Mezi ploty).¹³⁷ Scénárista Luboš Balák představuje *Komediograf* jako určitou formu kabaretu se skeči a písněmi, parodiemi, groteskami a černým humorem. Tvrdí, že největší jejich inspirací jsou francouzské a německé kabarety konce minulého století a české kabarety s humorem Jaroslava Haška, E. A. Longena a Vlasty Buriana, a „*dále naše vlastní paradoxní, směšná a hloupá současnost*“.¹³⁸

Dne 29. září 2012 vysílala ČT sobotní zábavný charitativní pořad s názvem *Možná přijde i charita*, na který přesně o rok později navázala s *Možná přijde i charita 2013*. Pořad vznikl ve spolupráci Nadace Charty 77 – Konta Bariéry a České televize a jeho cílem bylo pobavit diváky a zároveň pomoci dobré věci. Program s hvězdně obsazenými humornými scénkami a hudebními čísly uváděl v přímém přenosu Marek Eben. *Možná přijde i charita* byla složena ze živých vystoupení na pódiu, např. „Třínohá píseň“ v podání Marka Ebena (Příloha č. 10) a z předtočených scének, např. skeč Jiří Lábus alkoholikem, Lukáš Pavlásek na vozíku, atd. Mezi účinkujícími vystoupili osobnosti jako Eva Holubová, Oldřich Kaiser, Jiří Korn, Bolek Polívka, Milan Šteindler, Tomáš Hanák, Pavel Liška, Marek Taclík, Jan Budař, Barbora Poláková a další. Pořad byl velmi dobře hodnocen a je příkladem toho, jak by se dnes ty televizní estrády mohly dělat.¹³⁹

¹³⁷ *Komediograf* [online]. [cit. 2013-12-29].

¹³⁸ BALÁK, Luboš. *Komediograf – Groteskní skeče a písničky o možném i nemožném* [online]. [cit. 2013-12-29].

¹³⁹ *Možná přijde i charita*. [online]. [cit. 2013-12-30].

Závěr

Diplomová práce mapuje vývoj estrádních pořadů v průběhu československého a následně českého televizního vysílání a snaží se načrtnout i směr, jakým se dnes tento žánr ubírá.

Estrády a televizní show se skeči mají svůj původ v kabaretech, odkud pak byly adaptovány pro rozhlas a později také pro televizi. Text se zabývá i tímto historickým podhoubím a obsahuje kapitolu o českých kabaretech konce 19. století a prvních desetiletích 20. století, jejichž stabilní součástí byla právě estrádní vystoupení. Pásmo se skeči, hudebníci, klauni, parodie, satira, artisté a další nápady, jež se objevily na tamějších jevištích, se pak mohly uplatnit v televizním médiu. Pro ucelený pohled na danou problematiku se práce věnuje také zájezdovým estrádám, které byly hlavně v 50. a 60. letech oblíbenou formou lidové zábavy. Na těchto vystoupeních herci získávali cenné zkušenosti s publikem, které pak mohli zúročit v televizních přenosech. Studie rovněž obsahuje kapitolu o rozhlasové zábavě a estrádách.

Estrády se ve své době staly velmi oblíbenou a vyhledávanou televizní zábavou. V 70. letech se začalo vysílat *Televarieté*, které se stalo vlajkovou lodí normalizační televizní zábavy. Kvalitativní hodnota pořadu tak především stojí na dvojici moderátorů a jejich humorných dialogích a scénkách. Formát *Televarieté* – jako kombinace skečů, humorných dialogů a hudební složky, se však pro mnohé pozdější pořady stal jakýmsi vzorem, k němuž se snažily v jistém smyslu přiblížit. V éře TV Nova to zřejmě nejvíce byl pořad GO GO šou se sourozenci Gondíkovými.

Pozitivní variantou vůči tradici ztělesněné *Televarietém* byl cyklus *Možná přijde i kouzelník*, který je druhým analyzovaným pořadem této studie. Tvorba Lábusa a Kaisera byla dynamická, se sarkastickými prvky, parodiemi, výsměchem a scénkami zvrácenými ad absurdum. Tvůrci se bavil na účet klasiky i showbyznysu.

Postupem času se měnil koncept estrád, jejich náplň a struktura. Lišil se také humor, který se v nich uplatňoval. Výsledná podoba pořadu záležela na tom, kdo byl oním moderátorem (bavičem) a v jaké dobové atmosféře se zábava produkovala. Práce ukazuje spektrum vysílaných estrádních pořadů, které nabývalo různých podob.

Česká televizní zábava jako taková skomírá. Krize, v níž se ocitla, je důsledkem několika faktorů. Podíl na tom má na jedné straně nedostatek finančních prostředků, ale nedostává se ani kvalitních autorů, tvůrců a herců, co komediální talent mají v krvi. Pro úspěšný pořad byli vždy důležití lidé, co ho uměli napsat, natočit, zahrát a vůbec udělat.

O špatném stavu, v němž se v posledních letech zábava nachází, svědčí také postoj, jaký k ní zauímají lidé, kteří působili v tehdejší Československé televizi (např. G. Oplustil), pracovali na úspěšných pořadech a porovnávají dnešní tvorbu se svými vlastními zkušenostmi.

Estrádní pořady s bavičem – celebritou, komediálními výstupy, převleky a hudebními čísly dnes komerčně netáhnou. V určité éře se jimi diváci přesytili a zábava se začala ubírat jiným směrem. Estrády se sice nadále natáčejí, ale jejich zlatá éra už skončila. Začaly ji vytlačovat jiné náměty a formáty, často také draze kupované z ciziny. Případně ještě televize nasadí nějaká stříhový pořad se starými a prověřenými zábavnými scénkami, které publikum sice dobře zná, ale nenajde-li na obrazovce nic atraktivnějšího, tak vydrží u zábavy, která ho neurazí.

Pro další zkoumání by mohlo být zajímavé zařadit českou tvorbu do kontextu světové zábavné tvorby a porovnat české pořady s tradičními zábavnými formáty zahraniční produkce.

Summary

The thesis maps the development of variety shows throughout the Czechoslovak and consequently the Czech TV broadcasting and aims to outline the direction this genre is heading.

Variety and TV shows with sketches originate in varieties and cabarets from where they were adapted for radio and later TV. The text also addresses this historical background and one chapter is devoted to Czech cabarets at the end of the 19th and the first decades of the 20th century, their regular part being the variety show performances. The series of sketches, musical clowns, parodies, satires, artists and other ideas, featured on the then stages and could later be used in the medium of TV. Apart from TV broadcasting, the thesis briefly covers also the radio and touring variety shows that presented a popular format of public entertainment in the 50s and 60s. At these performances, the actors acquired valuable experience from the audience and could later make good use of it for TV broadcasting.

Television entertainment keeps evolving and new forms are sought for. The advancement of technology also meant the change of its genres and contents and new characters emerged, trying to break through at that time. Variety shows became a very popular and sought-after source of television entertainment. With time, though, their concept, content and structure changed together with the sense of humour featured in them. An important role in this transformation was also played by the historical context and the contemporary situation in which the shows were produced. Variety shows with a celebrity entertainer, comedy performances, costumes and musical acts are no more commercially appealing nowadays. In a certain period of time, the audience became fed up with these shows and the entertainment took a new direction. However the variety shows are still produced, their heyday is definitively over. They are forced out by other formats, often purchased at high cost from abroad. Alternatively, the television features compilation shows with time-proven sketches that are familiarly known to the audience, but will keep the viewer tuned in when there is nothing more attractive.

Czech television entertainment as such is in decline. The crisis in which it finds itself is a consequence of several factors. That is partly caused by lack of funding, but

also lack of good authors, producers or actors with comedic talent. For a success of the programme, all the people who were able to write the script, shoot the show, perform in it and produce it were important.

Použité zdroje

LITERATURA:

BOHDALOVÁ, Jiřina a Petr HORA-HOREJŠ. *Měla jsem štěstí na lidi*. Praha: Mountfield; Press Servis, 2006. 252 s. ISBN 80-903837-0-X.

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.

CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Československá televize a politická moc 1953-1989*. In: *Soudobé dějiny*. roč. 2002 (IX.), č. 3-4, s. 521-537.

CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce, 1985-1990*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1999. 65 s, 6 příl.

ČERNÝ, František. *Portréty pražských herců: slovem a karikaturou*. Praha: Pražská scéna, 2010. 244 s. ISBN 978-80-86102-69-6.

ČERNÝ, Jindřich. *Osudy českého divadla po druhé světové válce: divadlo a společnost 1945-1955*. Praha: Academia, 2007. 526 s. ISBN 978-80-200-1502-0.

DVOŘÁK, Vladimír. *Všechny náhody mého života: se vzpomínkou herecké kolegyně a kamarádky Jiřiny Bohdalové*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 2010, 228 s. ISBN 978-80-87391-64-8.

FERBAR, Zdeněk. *Stereotyp v televizní zábavě*. In: LIČKOVÁ, Eva. *Stereotyp ano i ne: formy a funkce stereotypu v televizním programu*. Praha: Československá televize, 1982. 156 s.

HOŘEC, Petr a Růžena ŠTERCLOVÁ. *76 yardů Jardy Štercla*. Praha: Art Benický; Krigl, 1997. 176 s. ISBN 80-902045-1-1.

JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 667 s. 2003. ISBN 80-86762-00-9.

JOST, François. *Realita/Fikce - říše klamu*. Praha: Akademie múzických umění, 2006. 107 s. ISBN 80-7331-056-2.

JUNEK, Václav. *Lucerna, její čas a její lidé: příběhy z pražské Lucerny*. Brno: Computer Press, 2011. 214 s. ISBN 978-80-251-3464-1.

JUNEK, Václav. *Velké televizní Silvestry Vladimíra Menšíka*. Praha: Nemo, 2010. 249 s. ISBN 978-80-904238-6-2.

KOLÁČEK, Luboš Y. *Hravý šoumen Jiří Císler*. Praha: BVD, 2012. 223 s. ISBN 978-80-87090-68-8.

KORDA, Jakub. *Televizní žánry. Cinepur*. 2005, č. 39, s. 20-23.

- KLOSOVÁ, Ljuba. *Vývoj šantánu a kabaretu od 80. let do roku 1918*. In: BRABEC, Jan. *Dějiny českého divadla*. [Díl]3. Praha: Academia, 1977, s. 481 - 503.
- KRAUS, Jiří a Věra PETRÁČKOVÁ. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0607-9.
- MATĚJKOVÁ, Jolana. *Dobrý rodák Vladimír Menšík*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2006. 425 s. ISBN 80-86864-77-4.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-200-9.
- MÍKA, Zdeněk. *Zábava a slavnosti staré Prahy: od konce 18. do počátku 20. století*. Praha: Ostrov, 2008. 351 s. ISBN 978-80-86289-61-8.
- OPLUSTIL, Gustav. *Za humorem cestou necestou*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2009. ISBN 978-80-7388-085-9.
- ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*. Praha: Akademie múzických umění, 2012. 340 s. ISBN 978-80-7331-246-6.
- PODSKALSKÝ, Zdeněk. *Není tam nahoře ještě někdo jinej? 2., dopl. vyd.* Praha: Nakladatelství XYZ, 2011. 337 s. ISBN 978-80-7388-548-9.
- RP. *Za lepší úroveň našich estrád*. *Rudé právo*. 1954, roč. 34, č. 183, s. 4.
- ŘEHÁK, Miloš. *Skladba programu u nás a jinde: květen 1970 - listopad 1971*. Praha: Československá televize, 1972.
- SOVÁK, Jiří a Slávka KOPECKÁ. *Sovák podruhé: Smích léčí aneb Neberte se tak vážně!*. Praha: HAK, 1993. 187 s. ISBN 80-900776-4-1.
- SUCHÝ, Ondřej. *Aluminiový klíček Felixe Holzmann*. Praha: Modrý stůl, 2008. 154 s. ISBN 978-80-903471-6-8.
- SUCHÝ, Ondřej. *Pár halířů z Padesátníku*. Praha: Radioservis, 2002. 141 s. ISBN 80-86212-24-6.
- ŠÍP, Karel. *Skopičiny mého života*. Praha: Eminent, 2001. 195 s. ISBN 80-7281-082-0.
- ŠMIDRKAL, Pavel. *Okamžiky pro potlesk: půlstoletí kultury v armádě*. Praha: Agentura vojenských informací a služeb, 2004. 97 s. ISBN 80-7278-222-3.
- ŠORMOVÁ, Eva. *Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů*. Praha: Divadelní ústav, 2000. 615 s. ISBN 80-7008-107-4.
- VRABEC, Jan. *Organizace televizní tvorby: Základní vývoj podmínek tvorby a výroby programu v prvních patnácti letech činnosti Československé televize*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. 132 s.

AKADEMICKÉ PRÁCE:

CVANCINGEROVÁ, Jana. *Postavenie a význam humoristických relácií v Československej televízii v rokoch normalizácie. Fenomén humoristickej dvojice Lasica a Satinský*. Praha, 2011. 125 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

KOLÁČKOVÁ, Terezie. *Televizní klub mladých v letech 1973-1984: témata, aktéři, ideologie*. Praha, 2012. 82 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav hospodářských a sociálních dějin. Vedoucí diplomové práce PhDr. Michal Pullmann, Ph.D.

KOUKOLÍČEK, Josef. *Kult televizního Silvestra v českých zemích*. Praha, 2004. 144 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Milan Kruml

ŠUBÍŘOVÁ, Lenka. *Televizní soutěže v Česku v letech 1989 - 2004*. Praha: 2008. 70 s, Diplomová práce (Mgr.). Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Milan Kruml

INTERNETOVÉ ZDROJE:

BALÁK, Luboš. *Komediograf – Groteskni skeče a písničky o možném i nemožném* [online]. [cit. 2013-12-29]. Dostupné z www: <http://www.komediograf.cz/about/>.

Česká televize oslavuje s diváky 60 let vysílání. [online]. [cit. 2013-12-03]. Dostupné z www: <http://img.ceskatelevize.cz/60let/pdf/presskit-60-let.pdf>.

HOLUBOVÁ, Václava. Bavič. *Naše řeč*. 1998, roč. 81, č. 2-3. [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z www: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7452>.

HORÁK, Radim. *Oldřich Kaiser: Možná přijde i kouzelník je uzavřená kapitola*. [online]. [cit. 2013-12-11]. Dostupné z www: <http://www.filmovamista.cz/clanek/71-Oldrich-Kaiser--Mozna-prijde-i-kouzelnik-je-uzavrena-kapitola>.

HUBIČKA, Jiří. *Fialové nebezpečí*, [online]. 20. 6. 2012, [cit. 2013-12-18]. Dostupné z www: http://www.rozhlas.cz/archiv/osobnosti/_zprava/fialove-nebezpeci--1076026.

HUBIČKA, Jiří. *Holka, ty bys patřila na jeviště....* [online]. 19. 4. 2012, [cit. 2013-12-18]. Dostupné z www: http://www.rozhlas.cz/archiv/osobnosti/_zprava/holka-ty-bys-patrila-na-jeviste--1048223.

HUBIČKA, Jiří. *Odchod humoristův* [online]. 18. 10. 2011, [cit. 2013-12-17]. Dostupné z www: http://www.rozhlas.cz/archiv/osobnosti/_zprava/odchod-humoristuv--963800.

HUBIČKA, Jiří. *Zadáno pro dobrou náladu – pořad s hlasy slavných herců.* [online]. 25. 11. 2011, [cit. 2013-12-17]. Dostupné z www: http://www.rozhlas.cz/archiv/klenoty/_zprava/zadano-pro-dobrou-naladu-porad-s-hlasy-slavnych-hercu--981265.

Komediograf. [online]. [cit. 2013-12-29]. Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1120141418-komediograf/30023633254/>.

LUPTÁKOVÁ, Věra. *Gustav Oplustil má rád humor, který pohladí, nezesměšňuje a přináší do srdce pohodu* [online]. 14. 05. 2013, [cit. 2013-11-20]. Dostupné z www: http://www.rozhlas.cz/dvojka/jejakaje/_zprava/gustav-oplustil-ma-rad-humor-ktery-pohladi-nezesmesnuje-a-prinasi-do-srdce-pohodu--1211752.

Manéž Bolka Polívky. [online]. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093417350-manez-bolka-polivky/524-bolek-polivka-a-manez/>.

Na stojáka. [online]. [cit. 2013-12-29]. Dostupné z www: <http://www.csfd.cz/film/221695-na-stojaka/>.

Silvestrovská ostuda. [online]. [cit. 2013-12-17]. Dostupné z www: http://www.pribehrozhlasu.cz/tenkrat-v-rozhlase/1976/1976_3.

SPÁČILOVÁ, Mirka. *Diváci televize Nova milují Novoty Petra Novotného* [online]. 25. 01. 1999, [cit. 2013-11-15]. Dostupné z www: http://kultura.idnes.cz/show_aktual.aspx?r=show_aktual&c=990117_210423_filmvideo_pch.

ŠMÍD, Milan. *Historie televize v ČR - 4: Kouzlo přímého přenosu - diváci objevili televizi.* [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z www: <http://www.louc.cz/pril01/p38his4.html>.

ŠMÍD, Milan. *Historie televize v ČR - 5: Z Prahy do celé republiky.* [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z www: <http://www.louc.cz/pril01/p51his5.html>.

Zábavné pořady v aktuálním programu. [online]. [cit. 2013-12-03] Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/tema/zabavne/>.

Zpátky se Sobotou: Šimek a Grossmann poprvé [online]. [cit. 2013-12-20] Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10427083482-zpatky-se-sobotou/212522161000006-simek-a-grossmann-poprve/>.

POŘADY A REPORTÁŽE:

Abeceda ČT. *O historii pořadu Možná přijde i kouzelník* [online]. [cit. 2013-12-01]. Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/896861-mozna-prijde-i-kouzelnik/bonus/10989-o-historii-poradu/>.

Abeceda ČT. *Televarieté* [online]. [cit. 2013-12-01]. Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/60let/videoarchiv/>.

Legendární dvojice. [online]. [cit. 2013-12-19]. Dostupné z www: <http://www.youtube.com/watch?v=BpOzeztRNQc>.

Možná přijde i kouzelník: 1. – 17. díl

Možná přijde i charita. [online]. [cit. 2013-12-30]. Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10394432785-mozna-prijde-i-charita/21252216041/video/>.

Manéž Bolka Polívky. *Rozhovor s tvůrci*. [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1093417350-manez-bolka-polivky/30829232015/bonusy/6492-rozhovor-s-tvurci/>.

Neobyčejné životy: Ivo Paukert. [online]. [cit. 2013-11-02]. Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10212433228-neobycejne-zivoty/21154215583-ivo-paukert/>.

Příběhy slavných. Povolání: Vladimír Dvořák. [online]. [cit. 2013-11-04]. Dostupné z www: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10123383458-pribehy-slavnych/406235100211015-povolani-vladimir-dvorak/>.

Televarieté: 26. - 31. díl, 35. díl, 45. – 46. díl, 51. díl, 61. díl, 63. díl

Seznam příloh

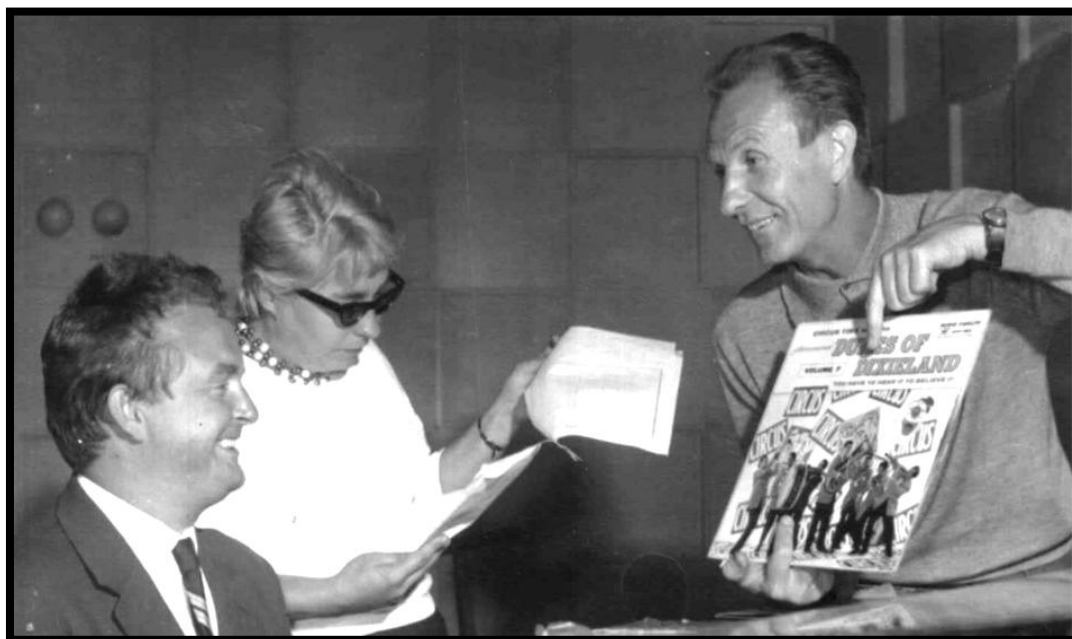
- Příloha č. 1: *Návštěvní dny*: J. Grossmann, M. Šimek (obrázek)
- Příloha č. 2: *Šťastnou cestu* – natáčení: V. Truc, J. Bezdíčková, J. Štuchal (obrázek)
- Příloha č. 3: *Sešlost*: L. Nekuda, J. Císler (obrázek)
- Příloha č. 4: *Novoty*: P. Novotný (obrázek)
- Příloha č. 5: *Silvestr 1979 – Hrajeme si jako děti*: V. Menšík (obrázek)
- Příloha č. 6: *Televarieté*: V. Dvořák, J. Bohdalová (obrázek)
- Příloha č. 7: *Možná přijde i kouzelník* (1982, 1. díl): J. Wimmer, K. Černoch (obrázek)
- Příloha č. 8: *Možná přijde i kouzelník* – scénka „A ty se ptáš co já?“ (obrázek)
- Příloha č. 9: *Na stojáka*: I. Pazderková, L. Pavlásek, P. N. Cerha (obrázek)
- Příloha č. 10: *Možná přijde i charita* – „Třínohá píseň“: M. Eben (obrázek)
- Příloha č. 11: *Televarieté* – dialog (1983, 48. díl): V. Dvořák a J. Bohdalová (text)
- Příloha č. 12: *Televarieté* – scénka (1983, 47. díl): V. Dvořák a J. Bohdalová (text)
- Příloha č. 13: *Televarieté* – scénka (1989, 63. díl): V. Dvořák a J. Bohdalová (text)

Přílohy

Příloha č. 1: *Návštěvní dny*: J. Grossmann, M. Šimek (obrázek)

Příloha č. 2: *Šťastnou cestu* – natáčení: V. Truc, J. Bezdíčková, J. Štuchal (obrázek)

Příloha č. 3: *Sešlost*: L. Nekuda, J. Císler (obrázek)

Příloha č. 4: *Novoty*: P. Novotný (obrázek)

Příloha č. 5: *Silvestr 1979 – Hrajeme si jako děti*: V. Menšík (obrázek)

Příloha č. 6: *Televarieté*: V. Dvořák, J. Bohdalová (obrázek)

Příloha č. 7: *Možná přijde i kouzelník* (1982, 1. díl): J. Wimmer, K. Černocho (obrázek)

Příloha č. 8: *Možná přijde i kouzelník* – scénka „A ty se ptáš co já?“ (obrázek)

Příloha č. 9: *Na stojáka*: I. Pazderková, L. Pavlásek, P. N. Cerha (obrázek)

Příloha č. 10: *Možná přijde i charita* – „Třínohá píseň“: M. Eben (obrázek)

Příloha č. 11: *Televarieté* – dialog (1983, 48. díl): V. Dvořák a J. Bohdalová (text)

Bohdalová: „*Tak jsem vám tuhle přemejšlela.*“

Dvořák (pobaveně): „*Ne.*“

Bohdalová: „*Jo. Že kdybych se měla po druhý narodit, tak se chci narodit jako jednotnej zemědělskej družstevník.*“

Dvořák: „*Snad jednotná družstevnice?*“

Bohdalová: „*Jéé, nestrašte mě, že se ještě jednou narodím jako ženská. Já chci bejt mužskej! Protože mužský to maj v životě daleko jednodušší.*“

Dvořák (podrážděně): „*Já nevím, kde se bere pořád tahleta pověra, že mužský má něco jednoduššího.*“

Bohdalová: „*No jistě.*“

Dvořák: „*Prosim vás. Co holení? Co vojna? Co alimenty?*“

Bohdalová: „*Jo takhle. Hmm.*“

Dvořák: „*Helejte se. Mužskej se vození, ted' mu začne druhá směna.*“

Bohdalová (ironicky): „*No ještě řekněte, že v domácnosti.*“

Dvořák: „*No kde jinde?*“

Bohdalová: „*No jistě.*“

Dvořák: „*Podivejte - nakupovat, prát, vařit, žehlit.*“

Bohdalová: „*Jo, tak jestli to myslíte tak, že mužskej přijde domu, má nakoupíno, popere se s manželkou a tak si to u ní zavaří, že to musí tejdén žehlit. Tak pak jo. S tím já souhlasim.*“

Dvořák: „*To je trapnej žertík. Prosim vás, podívejte se dneska na ty zástupy v masnách, každej druhej kupující je muž. O čem se baví chlapi v pracovních přestávkách dneska? Jestli se dává skořice do rajský omáčky nebo ne? Prosim vás, ženská dneska je samá schůze, samej kadeřník. Dáte jí šitičko, ona v tom štourá a hledá návod k použití.*“

Bohdalová: „*Ale, ale, ale, vy jste se nějak rozhorlil.*“

Dvořák: „*Najděte mi dneska, prosim vás, mladou, nebo mladší ženskou, aby uměla udělat bramborovej knedlík, jako ho dělala naše máma, nebo bramborový placky, že jo. To jeden můj synovec byl nedávno pozvanej na oběd k rodičům svý sedmnáctiletý dívenky a po obědě si jí vzal stranou, tu dívku, a povídá jí: Hele, já nechci tvrdit, že tvoje maminka vaří úplně špatně, ale pochopil jsem, proč se před jídlem všichni modlíte.*“

Bohdalová: „*Tak dobře. Podle vás, je tedy ženská přebytečná. Jenže nebýt nás, kdo by vám dal děti? No? Kdo? No tak.*“

Dvořák: „*Nebejt vás, tak nás něco takovýho nenapadne.*“

Bohdalová: „*Ale jděte, jděte. Já neznám větší chlubilky, než jsou novopečený taťkové, víte. Každý chodí jako páv, každému to hlásí. No to jeden ředitel mi říkal, že jeho účetní přišel do práce v poledne a celej rozjařenej a povídá: Promiňte mi to zpoždění, ale já sem se právě dneska stal otcem. No a ten můj známěj povídá: No to vám gratuluju a je to kluk nebo holka? A víte co na to ten účetní? Že prej bude jasný až za devět měsíců.*“

Dvořák: „*Jo ták. To není správnej příklad, tohleto. Podívejte, já připouštím, že žena je jaksi po stránce biologické nezastupitelná, teda prozatím. Ono se na tom taky pracuje, Ale jinak...*“

Bohdalová: „*No jinak taky! Žena přece pomáhá muži řešit problémy.*“

Dvořák: „*No jo. Ovšem problémy, který by neměl, kdyby se byl nebyl trouba neženil.*“

Bohdalová: „*Poslyště, vy mluvíte jako naprostý nepřítel žen a přitom je o vás známý pravý opak, jo.*“

Dvořák: „*Jak opak?*“

Bohdalová: „*No já to nechci říct nijak vulgárně, rozumíte.*“

Dvořák: „*Ne to neříkejte. Ale já tomu nerozumím, jako že...*“

Bohdalová: „*Tak já vám to řeknu, no. Všude se o vás říká, že běháte za ženskýma. Všude!*“

Dvořák (překvapeně): „*Já?*“

Bohdalová (ukazuje na něj prstem): „*Ano, on. Jo, jo.*“

Dvořák: „*To je teda ale opravdu ošklivá pomluva, tohle. To není pravda. Vážené přátelé, vždyť se na mně podívejte.*“

Bohdalová (pobaveně): „*No, jen se na něj podívejte.*“

Dvořák: „*Mně to jednak už moc neběhá. A jednak, ne že bych se chtěl chlubit, ale teda, když už tak o tom mluvíme, to spíš teda ženský běhají za mnou.*“

Bohdalová (ironicky): „*No jistě.*“

Dvořák: „*No ne. Jako třeba nebudete věřit, ale jedna blondýna, krásná, mně tuhle hodinu, hodinu! bušila do dveří a lomcovala klikou a škrábala chudák na dveře.*“

Bohdalová: „*A zbytečně.*“

Dvořák: „*Zbytečně.*“

Bohdalová: „*Vy jste jí ven nepustil.*“

Dvořák (naštvaně): „*Poslyšte, já vám řeknu jenom tolik. Jestli vy se narodíte podruhé jako jednotnej družstevník, tak já se chci narodit jako hlídačka majáku. Abysme se nepotkali už nikdy.*“

Bohdalová: „*Ale jděte. Co se škádlivá, to se rádo má. No tak, když jste to se mnou vydržel takový léta, tak to asi nebylo tak nesnesitelný. Á propos, víte, že tady máme ještě jeden pár, kterej to spolu táhne taky tak dlouho.*“

Dvořák „*Jo?*“

Bohdalová: „*No. A letos slaví stříbrnou uměleckou svatbu.*“

Dvořák: „*Jo vy myslíte ty dva, co o nich dvou už Goethe psal?*“

Bohdalová: „*No jistě, ty dva a čas.*“

Dvořák: „*Tak to abychom jim poblahopřaly, těm dětem z Pirea.*“

Bohdalová: „*Ale jděte, vždyť ona je z Českýho Brodu a on...*“

Dvořák: „*Já vim, on je z Pirea.*“

Bohdalová: „*Ale! Z Brna.*“

Dvořák: „*To je kousek.*“

Bohdalová a Dvořák přivítají Simonovou a Chladila, kteří přicházejí na scénu.

Příloha č. 12: *Televarieté* – scénka (1983, 47. díl): V. Dvořák a J. Bohdalová (text)

Bohdalová a Dvořák hrají manželskou dvojici, u které je na návštěvě Jiří Lír jako pan Bucala. Všichni sedí u stolu, popíjejí kávu a Dvořák kouří cigaretu.

Bohdalová se ptá: „*Osladil jste si kávu, pane Bucala?*“ Lír přikyvuje. Bohdalová: „*Ano. Jé, my jsme tuhle při kávě slyšeli takovej rozkošnej vtíp.*“ Dvořák přikyvuje: „*A jo, teda opravdu.*“ Bohdalová: „*Ten vám musíme povědět, pane Bucala.*“ Dvořák: „*To se zasmějete, jejej, to se zasmějete.*“ Bohdalová souhlasí: „*To máš pravdu, Jiříčku. Jiříčku, prosim tebe, neklepej ten popel na ten koberec.*“ Dvořák: „*Ne, já si dávám pozor miláčku.*“ Bohdalová: „*Tak ten vtíp, pane Bucala. Jistý muž, turista, jo, zabloudí v Karpatech.*“ Dvořák jí přeruší: „*No prostě v horách, Magdi, v horách.*“ Bohdalová: „*Tak to je jedno, že jo. Na tom nezáleží, jestli v Karpatech.*“ Dvořák jí přeruší: „*Nebo na Šumavě, nebo na Pradědu, prostě v horách.*“ Bohdalová: „*Na tom, pane Bucala, opravdu nezáleží.*“ Dvořák: „*Ale je to výborný.*“ Bohdalová: „*Ale já si myslím, Jiříčku, že to bylo v Karpatech.*“ Dvořák: „*No dobře.*“ Bohdalová: „*Tak zabloudí v Karpatech, jo, a jde tou nocí a najednou vidí světylko. Tak si to namíří k němu a tam objeví chalupu a v tý chalupě, pane Bucala, bydlí sedlák se svojí ženou, jako manželkou, že jo. No a ten*“

sedlák je starej, jo, a ona je pěkná a mladá.“ Dvořák jí přerušuje: „*A pěkná.*“ Bohdalová: „*Mladá a pěkná, to už sem ale říkala.*“ Dvořák: „*Já vim, to už si říkala.*“ Bohdalová: „*No a oba ted' leží v posteli.*“ Bohdalová se zamyslí a dodá: „*Ne, ještě ne.*“ Dvořák: „*Promiň Magdi. Ona manželka neumí moc vyprávět vtipy. Já to povím sám, panu Bualovi. Jestli chceš, můžeš mě opravit nebo doplnit, Magdi, jo. Tak to jde turista takhle v Tatrách, pane Bucela.*“ Bohdalová se tváří uraženě a opakuje: „*V Karpatech, v Karpatech.*“ Dvořák: „*Nebo v Karpatech, to je jedno. A najednou vidí světýlko jo...ne, počkej. Ten vtip začíná úplně jinak. Ty mě mejliš, Magdo. Ten vtip, hele pane Bucala, on je on je výbornej, ale on začíná takhle. Prostě je chalupa.*“ Bohdalová ho přerušuje: „*V Karpatech.*“ Dvořák: „*V Alpách, to je jedno. A tam žije sedlák se svou ženou. Ta žena je mladá, on je starej, on je ošklivej a ona je hezká, jo.*“ Bohdalová působí podrážděně: „*A hezká.*“ Dvořák: „*A hezká a mladá.*“ Bohdalová mu skáče do řeči: „*Mladá.*“ Dvořák se zamyslí: „*No, já ted' nevím, kde sem přestal, počkej.*“ Bohdalová: „*Hezká! Hezká!*“ Dvořák: „*Ty mě mejliš, Magdo. Jo a voni tam takhle žijou, pane Bucala, v tý chalupě. Nemaj co jíst.*“ Bohdalová: „*Jo, jo.*“ Dvořák: „*Akorát mají hovězí konzervu, ale tu si šetří, aby vydržela do příštího trhu. A najednou na dveře Buch! Buch! Buch!*“ Bohdalová ho přerušuje: „*Ale no buch buch buch, no prostě, pane Bucala, zabuší na dveře.*“ Dvořák: „*No ten turista buší, no já říkám Buch! Buch! Buch!, dyť je to veselý, ne? Co? A oni mu otevřenou a on prosí o přístřešek, jo a ten sedlák mu říká, že maj jenom jednu postel a v tý leží.*“ Bohdalová: „*Oba dva?*“ Dvořák: „*No, oba dva. To může bejt docela příjemný, ne? Pane Bucala, co?*“ Bohdalová: „*To já na tom nic příjemnýho nevidim. To já bych například, pane Bucala, nesnesla. Když si představim, že někdo třeba kope ze spaní, že jo, nebo chrápe. To já bych nesnesla!*“ Dvořák: „*Miláčku, tebe se to netýká.*“ Bohdalová: „*Ale Jiříčku, ty si říkal, že to může bejt příjemný.*“ Dvořák: „*Nepřerušuj mě, prosim tě.*“ Bohdalová: „*Já jenom na tom nic příjemnýho nevidim a neklepej ten popel zase na ten koberec.*“ Dvořák: „*No a ted' najednou, v tý síni stojí ten turista.*“ Bohdalová ho přeruší a říká Lírovi: „*Popelník jako kráva a von se do toho nestrefí.*“ Dvořák: „*Ten turista stojí v tý síni, jo a najednou je v tý síni a celej promočenej je, ten turista. Ted' že by potřeboval usušit a přespat. A ten sedlák mu říká, že má jenom tu jednu postel, a že by mohl spát v tý jedný posteli s tou jeho ženou.*“ Bohdalová ho přerušuje a ptá se Líra: „*Nechcete trošičku kávy?*“ Lír kroutí hlavou, že ne a Dvořák pokračuje: „*Ale no tak Magdo, prosim tě, nech kafičko, když jsem v nejlepším! No, a že bych mohl spát s jeho ženou v tý posteli, nebo uprostřed.*“ Bohdalová: „*Ne, Jiříčku, je to úplně jinak. Ten turista má spát mezi*

sedlákem a jeho ženou, právě vprostřed.“ Dvořák: „Je to jedno, pane Bucala.“ Bohdalová rázně: „No to není jedno! Jiříčku, na tom je ta vtip přece založenej, že to není jedno! Jak potom má tomu vtipu tady pan Bucala rozumět! Pane Bucala, já vám to dopovím sama. Helejte, ten sedlák, jo, totiž ten turista spí mezi tím sedlákem a jeho ženou, vprostřed a venku je bouřka.“ Dvořák jí přerušuje: „Ale vůbec není bouřka, Magdo. Vůbec není žádná bouřka.“ Bohdalová: „Vždyť je promočenej!“ Dvořák: „No tak třeba pršelo, ale vůbec není bouřka. Oni spokojeně usnou, pane Bucala a sotva usnou, tak ten sedlák se probudí a jde ven.“ Bohdalová ho přerušuje: „Opravdu nechcete kafičko?“ Dvořák: „Ježiš, zase s tím kafičkem! A sotva je venku, tak selka povídá.“ Bohdalová: „Špatně.“ Dvořák: „Co špatně?“ Bohdalová: „Špatně, ona to řekne, až když ten sedlák jde ven potřetí. On jde totiž ven třikrát, pane Bucala.“ Dvořák: „Pane Bucala, on ten sedlák, hele, se jde totiž podívat po kozách, jo, jestli se neutrhli.“ Bohdalová: „Ale to není pravda. On je venku dlouho právě, dlouho a mezitím řekne, pane Bucala, ta žena tomu turistovi...“ Dvořák jí přerušuje: „Ale nic mu neřekne. Sedlák vejde.“ Bohdalová: „Nevejde!“ Dvořák: „Vejde! Jenomže, za chvíli zase vodejde, páč se jde podívat po kozách.“ Bohdalová: „Ale ty furt s těma kozama, prosím tě. A přitom zapomněl říct, pane Bucala, zapomněl říct, že ten turista má děsnej hlad, rozumíte. A oni maj jenom kousek sejra.“ Dvořák se chytá za hlavu: „Jééé, jakýho sejra?“ Bohdalová: „Kozího.“ Dvořák: „Ale oni maj hovězí konzervu.“ Bohdalová: „Ale tu si šetrí do toho příštího trhu, vždyť si to říkal.“ Dvořák: „No, ale pak šli prostě do postele.“ Bohdalová ho přerušuje: „No, toho zajímá.“ Dvořák: „A sotva je ten sedlák venku, tak ta selka, strčí to turistu a povídá - poslyšte.“ Bohdalová: „Ale ona vůbec neřekne- poslyšte. Ona řekne - ted' by byla příležitost. Teda ale Jiříčku, ty opravdu zkazíš každou vtip.“ Dvořák naštvane: „Jééé, já, že zkazím každou vtip.“ Bohdalová: „Jo. Jo.“ Dvořák: „Ty zkazíš každou vtip! Ta ženská povídá...“ Bohdalová ho přerušuje: „Ne, pane Bucala, já vám to dopovím.“ Bohdalová se obrací na Dvořáka: „Ty by si úplně zničil pointu.“ Dvořák: „Povídám, když jsem ten vtip začal vypravovat, tak ho dovypravuju.“ Bohdalová se mu vysmívá: „Vidíš to, jak jsi hloupej! Vidíš to, jak jsi hloupej! Kdo ten vtip začal? Já sem ho...“ Dvořák: „To je jedno, pane Bucala. Ale já ho dopovím, protože ty ho stejně nedáš dohromady,“ ukazuje na Bohdalovou. Bohdalová: „A ty jo? Ty jo? Ty, stou tvoji sklerózou? To určitě!“ Dvořák: „Já povídám, že ho dokončím, tak ho dokončím. Jinak z toho chudák pan Bucala nebude mít počitek.“ Bohdalová ironicky: „Ó tebe poslouchat, to je požitěček, to je požitěček.“ Oba si navzájem skáčou do řeči. Bohdalová: „Pane Bucala, takhle on je nervózní už od jara,

rozumíte.“ Dvořák křičí: „*No a čím vinou asi? Čím vinou asi?*“ Bohdalová taky křičí: „*No tak to klidně řekni, řekni to!*“ Dvořák: „*Tvoje neukázněnost, tvoje lehkomyšlnost, tvoje nehospodárnost...*“ Bohdalová: „*Poslouchejte ho, pane Bucala, ještě řekni komplexy.*“ Dvořák: „*Ano, já to řeknu. A já to řeknu. Tvoje komplexy.*“ Bohdalová: „*A víš, jak tomu tvoje matka říká? Špatná výchova.*“ Dvořák: „*Maminku nech stranou, laskavě. Kdo vzal všechno zpátky od advokáta? Já.*“ Bohdalová si kleká: „*Jéé, pane Bucala! Takhle klečel a říkal Magdičko, nerozvádějme se, sluníčko moje. Škemral. Škemral.*“ Dvořák: „*A já už toho mám dost, hele podívej se, už toho mám dost*“ Dvořák vysype popelník na stůl a odchází. Bohdalová: „*Pane Bucala, mně je všechno jedno! Já toho mám taky dost.*“ Bohdalová práskne s táčem o zem, a také odchází. Lír, který za celou dobu nepromluvil ani slovo, končí scénku: „*To jsem blázen. Co mohla ta selka tomu turistovi říct?*“

Příloha č. 13: Televarieté – scénka (1989, 63. díl): V. Dvořák a J. Bohdalová (text)

Bohdalová coby redaktorka Československé televize se ocitá na sídlišti, kde točí reportáž. (Na pódiu jsou postavená plátna s obrazy panelových domů). Bohdalová mluví do mikrofону směrem k divákům: „*Jsmo na novém, nedavno osídlením sídlišti pražském, v Kurníkách. Víme, že zde v nejbližší chvíli zastihneme účetního Karla Vrábla, který se stal v celé čtvrti populární postavou. Udržuje si totiž kondici pravidelným běháním. Ano, ano, už ho vidím, prosím, už se blíží.*“

Na scénu přibíhá Dvořák v teplákovce a komické čepice. Bohdalová: „*Je to on. Ano.*“ Dvořák pobíhá na pódiu do kolečka a Bohdalová se ho snaží odchytnout: „*Dobrý den, dobrý den. Soudruhu Vráble, dobrý den, .dobrý den.*“ Dvořák: „*Dobrý den*“ Bohdalová: „*Já jsem z Československé televize, prosím, mohli byste mi zodpovědět pár otázek?*“ Dvořák: „*Ale jo, co by ne.*“ Bohdalová: „*No a nemohli bysme se na to zastavit?*“ Dvořák: „*Jo.*“ Bohdalová: „*Jo, tak děkuju*“

Oba se zastaví a Bohdalová se snaží pokračovat v rozhovoru. Dvořák: „*Ale já, mně už bude pětapadesát, já bych se potřeboval opřít.*“ Bohdalová: „*No tak já...Vopřete se klidně o tuto zed*“ (ukazuje na plátno s panelovým domem). Dvořák: „*Já nevím, tenhle barák, ještě není zkolaudovanéj. Já bych se opřel trošku o Vás. Vy vypadáte zkolaudovaná. Tak vo co de?*“ Bohdalová: „*Ráda bych, kdybyste nám něco řekl o Vašem režimu.*“ Dvořák: „*Z který televize ste říkala, že jste?*“ Bohdalová: „*No z Československé! Mně by zajímal Váš režim, od rána do večera.*“ Dvořák: „*Aha*“ Bohdalová: „*Kdy například vstáváte?*“ Dvořák: „*Takhle můj denní režim.*“ Bohdalová:

Denní, samozřejmě.“ Dvořák: „*Ano, tak kdy vstávám.*“ Bohdalová: „*Ano, ano.*“ Dvořák: „*No, tak já vstávám většinou ráno.*“ Bohdalová: „*ano.*“ Dvořák: „*Vstanu.*“ Bohdalová: „*Ano.*“ Dvořák: „*Vomeju se studenou vodou.*“ Bohdalová: „*Ano, otužujete se, že?*“ Dvořák: „*Teplá neteče, opravujou nám kotel.*“ Bohdalová: „*A potom?*“ Dvořák: „*Potom prej nám zase poteče.*“ Bohdalová: „*Myslím potom omytí. Patrně cvičíte, že?*“ Dvořák: „*Na co? Já na nic nehraju! Já prostě jak vstanu, jo, vomeju se, tak do tepláků a hajdy ven. Ted'ko co mám dovolenou tak běhám denně.*“ Bohdalová: „*Aha, rozumim, jen tak.*“ Dvořák: „*Jen tak běžim dva kilometry do nejbližší samoobsluhy, tam nakoupim housky a mlíko a běžim zase domu.*“ Bohdalová: „*Ano a uděláte si snídani?*“ Dvořák: „*Ne, voběd.*“ Bohdalová: „*Voběd?*“ Dvořák: „*Voběd, voni housky vozej až po jedenáctý.*“ Bohdalová: „*A po obědě?*“ Dvořák: „*Tak po obědě běžim. To běžim bud' k dceři do Motola, nebo za synem do Radlic. Syn potřebuje zpravidla peníze. Dcera potřebuje pohlídat kluky. Ona má dva takový rošťáky nevyčválaný, tak s nima hodinku cválám.*“ Bohdalová: „*A nechtěly by vaše děti, abyste bydlel s nimi?*“ Dvořák: „*Jo, to by chtěly, obě. Jenomže dcera by chtěla, abych bydlel u syna a syn zase, abych bydlel u dcery.*“ Bohdalová: „*Takže vy vlastně žijete sám?*“ Dvořák: „*Já, jako kůl v plotě, soudružko. Ještě před časem jsme takhle běhávali s manželkou, jenže ona byla rychlejší než já, tak mi jednou takhle ve čtvrtek utekla. Ale neptejte se kam, s tím už bylo takovejch nepříjemností.*“ Bohdalová: „*Tak se raději vrátíme k vaší životosprávě. Co například nejradši večeríte?*“ Dvořák: „*No, tak večerim nejradši, samozřejmě ne furt, ne pořád, ale tak šestkrát, sedmkrát tejdně, chleba, jo, a na to jihočeskej zrající a půllitr kefíru.*“ Bohdalová: „*A potom?*“ Dvořák: „*Potom běhám, to se rozumí.*“ Bohdalová: „*To Vám docela věřim. A řekněte mi, to běháním Vám opravdu pomáhá?*“ Dvořák: „*No, já věřim, soudružko, že mně pomůže. Podivejte, když jsem začal s tím joggingem, jo, tak mně akorát vobčas píchlo tadydle.*“ (ukazuje si na hrudník) Bohdalová: „*No, no, no a ted' už?*“ Dvořák: „*Ted' už mám astma jako hrom a klouby mám na dranc, jo a křečový žíly, ale já musim. Já už budu muset běžet. Já si musim zvyšovat dávky a musim trénovat. Já si totiž, abyste rozuměla, chci na podzim vyběhat...*“ Bohdalová: „*Já vim, nominaci, že?*“ Dvořák: „*Ne, invalidní důchod. Nashledanou.*“ Dvořák odbíhá a scénka končí.